

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה י"א (תשפ"ז)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• האיני - יוה"ב •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו | כפרת עוונות החמורים
בבא לימוד תורה
מילתא חדת"א

יב | דרישת שלום מיונה הנביא
ניצוץ אורה חסיד לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ד | ענין האבילה ושתיה
בערב יום הביפורים
אוצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחרת בחיים • אביר יעקב • מכתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

מכון אור לישים
ירושלים - נהריה

לטובה ולא לרעה

פרשת האזינו - רובה תוכחות. ואמרו במדרש (דברים רבה ד א):
"אמר הקדוש ברוך הוא, לא לרעתם נתתי להם ברכות וקללות,
אלא להודיען איזו דרך טובה שיבחרו אותה כדי שיטלו שכר, מנין,
ממה שקרינן בענין (דברים יא כו) 'ראה אנכי נותן לפניכם' וגו'".
ובדומה לזה מצינו (שם ב) על התורה הקדושה: "אמר הקדוש
ברוך הוא, אם ברכת את התורה - לעצמך את מברך, מנין, שנאמר
(משלי ט יא) 'כי בי ירבו ימים' ויוסיפו לך שנות חיים'. ואם תאמרו
שמה לרעתכם נתתי לכם את התורה, לא נתתי אותה לכם אלא
לטובתכם, שמלאכי השרת נתאוו לה ונעלמה מהן". וכו'.
והדברים מפליאים, וכי יעלה אי מי על דעתו שהקדוש ברוך
הוא מקור כל הטובה נתן תורה לעמו ישראל לרעתם חלילה. ואף
גם הראיה מן המלאכים צריכה ביאור.

ונראה לבאר כך. הרי דין הוא שאסור להפסיק באמצע קריאת
פרשת התוכחה, כמו ששינונו (מגילה לא) "אין מפסיקין בקללות, אלא
אחד קורא את כולן".
ויש להבין, מה טעם יוטלו כל הקללות על אדם אחד, וכי מה חטא.
ובאמת יש חילוק בזה בין התוכחות, שהרי בשירת האזינו מפסיקים
לפי סדר 'הזינו לך', ורק בפרשת בחוקות וכי תבוא אין מפסיקין.
וטעם הדבר, כי בפרשת כי תבוא שמעו ישראל את הקללות בפעם
הראשונה בבת אחת, וכפי שהביא רש"י בתחילת פרשת נצבים (דברים
כט ב): "למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל
מאה קללות חסר שנים, חוץ ממ"ט שבתורות כהנים, הוריקן פניהם
ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם 'אתם נצבים היום',
הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים
לפניו 'היום', כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם
וכך עתיד להאיר לכם, והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין
אתכם לפניו".
אם כן, בשורת הנצחיות היא המאירה את עיניהם של ישראל
אחר שמיעת הקללות. ומאחר ובפרשת האזינו זכו לבשורה זו
וכדברי הרמב"ן (דברים לב ז), ממילא אף ששאר הדברים קשים כגידים
ואין האוזן סובלתן, מכל מקום הבטחת הנצחיות גוברת, ואפשר
להפסיק בהן.

אמור מעתה, כי פרשת האזינו היא שירה השייכת לכלל ישראל.
ישנם דברים בעולם אשר אינם בהשגת כל אדם; אולם בדברי שירה
הכל שמחים, ולכולם היא שייכת. ומכיון שנעשתה התוכחה לשירה -
ממילא אפשר לחלק אותה לכמה עליות.
והנה מצינו ברבי עקיבא שקיבל עליו את כל התוכחות כפשוטו,
ודרש כל קוץ וקוץ שבתורה, עד שסבל באחרית ימיו יסורים נוראים
במסירות נפש למען כבוד שמו יתברך, והיה אומר כל ימיו "מתי יבוא
לידי ואקיימנו", וציפה לקיים "בכל נפשך" (ראה ברכות סא:). וכל הקשיים
שעברו עליו במשך השנים לא גרעו ממנו מאומה מכל מעלותיו, כי
לא יגרע מצדיק עינו, וכל התורה שבעל פה עומדת עליו.
אכן, כל זאת עשה רבי עקיבא בעצמו. אולם לאחרים הורה דרך
אחרת, דרך של לימוד זכות.
זהו שדרשו חז"ל על התוכחות, 'לא לרעתם נתתי להם ברכות
וקללות', כי שמא יאמרו ישראל כי בכדי לזכות לתיקון גבוה כרבי
עקיבא וחבריו, צריכים הם לעבור יסורים נוראים כפי שעבר. על כך
משיבים הקדוש ברוך הוא, כי אין הדבר כן. כי הנה גם מלאכי השרת
נתאוו לתורה, ואצלם הרי אין שייכים כל עניני היסורים. רק הענין
בזה, שחפצו מלאכי השרת בתיקון העולם ובהעמדתו על מכונו.
ובדרך זו יוכלו כל ישראל לקבל את התורה.

(מתוך "ענינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

תורת אבות | אור השבת מסייע שהתשובה תהיה מתוך שמחה וטוב לבב. א
מאור עינים | הזינו לך - בשבת זו נאצל על עם ישראל זיו קור תפארת
הבורא. א
אהב ישראל | משבת זו משפעת יראה עילאה לכל שבתות השנה. א
בית אברהם | על אף רבבות המלאכים המשוחררים לפניו יתברך בשמים, עקר
הנחת רוח לפניו היא משירות ותשבחות בשר ודם. א
מהר"ש מפעליא | דף גמרא לשם שמים קדם התפלה מזמור הקלפות ועושה
דרך לעליית התפלה. א
פתוחי חותם | קול התפלה מעורר קול עליון ובונה עולמות למעלה. ב
לקוטי שיחות | באור ענין 'תורתו ומלכותו ועלו'. ב
תורת אמת | רמז על כל הימים הקדושים שבחדש תשרי, 'יסבכנהו' - ראש
השנה בו נסבבים כל סבות האדם. ב
פתוחי חותם | קבלת השפע שמשפיעה השכינה תלונה במעשיהם של
ישראל. ג
אמרי נעים | הסימן ליראה נכונה ושלמה ברי"ה ויום כפור הוא אפן ההתנהגות
בימים שלאחריהם. ג
דברי בינה | ענין האכילה ושתיה בערב יום הכפורים. ד
לקוטי חדש | הכנה לומר 'ובכן תן פחדך'. ד
נעים אלימלך | כאשר מרצה את חברו מתבטל הקטרוג. ד
בית יעקב | דברי התעוררות למחילה כל אחד ואחד לחברו ושעל ידי פן מוחל
הקב"ה כל העונות ונגרם יחוד ה'. ד
שער יששכר | נשמות הצדיקים באים לבית הקנסת בעת אומירת כל נדרי להמליץ
על עם הקדוש ולסיעו בעבודה. ד
דברי חיים | בערב יום הכפורים לעת ערב אפלו פחותי ערך מעוררים קמא
במסירות נפש לה'. ד
ישור דברי אמת | ראש השנה הוא הראש ויוה"כ הוא הלב ובו החתימה
והגמר. ה
מבשר טוב | מעלת היום לשרש אף מדות רעים מטבע בריתו. ה
פרדס המלך | ביום כפור שהוא בחינת 'לב' אפשר להשיב את נקודת הלב שנאבדה
בפגם הברית. ה
לקוטי הלכות | על ידי הזכרת סדר העבודה ממשיך כל יחיד על עצמו קדושת
קדש הקדשים. ה
קדושת לוי | פגנת ההשתחוויה להגיע למדרגת אין. ו
באר לחי ראי | כיצד פרוש בעל התניא ורבי רבי זושא זיע"א 'אנא בשם'. ו
תפארת שלמה | תפלת נעילה - נעילת הדלת בפני הסטרא אחרא כדי שלא
תהא להם אחיזה בהשפעות המרבות והנשגבות. ו
דברי אמונה | מענה החוזה מלובליו לחסידים שהתקראו לשוב לביתם אחר יום
הכפורים שמא יפלו ממדרגתם. ו
איל המלואים | בטול מחשבות הטרות בתפלה. ו
אש דת | עסק התורה מבטל עדותם של השמים והארץ. ו
כתב סופר | על ידי עמל התורה זוכים לכוון לאמתה של תורה. ז
גבעת פנקס | בעולם הזה אין נפרע שכר המצות ועל עשר העבירות. ז
שם עולם | הדרך הישרה ללכת בה. ז
חזן וזנים | ליצר הנרע אין שליטה ביום הכפורים. ז
דרושי הצל"ח | הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא הכהן המכפר עלינו. ח
דרשות כתב סופר | קבלת התפלות בראש השנה יום הכפורים אף שבכל השנה
מתפללים בלא פגנה. ח
לבושי בדים | עשרה ודוים כנגד עשרה קרבנות היום. ח
לחמי תודה | כפרת יום הכפורים כששם בתשובה בעשרת ימי תשובה. ח
ברכת יצחק | כפרת המצות שנעשו בלא פגנה הראויה. ח
מעשי צדיקים. ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה. יב

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:
חוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

קו מענה הלכה
02-803-9999
או במייל: rav@abiryaakov.com

מחברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
את היום! מתחילים

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com שירות למייל האישי

נושאים בפרשת האזינו

שבת שובה

תורת אבות

רבי אברהם מסלונים זי"ע
אור השבת מסייע שהתשובה תהיה
מתוך שמחה וטוב לבב

טעם שנקרא 'שבת תשובה', כי עקר זמן התשובה הוא בשבת קדש. שכן בחל על ידי תשובתו שמשבר לבו בתכלית המרידות, יש חשש שלא יפל חס ושלום בעצבות המטמטמת את הלב. מה שאין כן בשבת תשובה היא בשבת קדש, שנגדל קדשת השבת נמשך בה אור עליון ותענוג עליון, אז יכול לעורר את לבו לתשובה מצד אחד, ומאידך גיסא תוכו שמח וטוב לב על ידי קדשת השבת:

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זי"ע
הזינו ל"ך - בשבת זו נאצל על עם
ישראל זיו וקר תפארת הבורא

מקדם יום הכפורים קורין בשבת תשובה פרשת האזינו, שסימן התחלת הקוראין הזיו"ל ל"ך בנודע, שהוא מרמז על התעוררות שיתעוררו כל נשמות ישראל לקבל עליהם הזיו העליון, שהוא סוד צלם אלהים המופיע עליהם בימים האלו על ידי תקון המצות שמקימין בימים אלו, שעל ידם מתקרבין החלקים של ישראל לשרש הפל, ועל ידי שמחאחדין לשרשן נאצל עליהם זיו וקר תפארתו של הבורא ברוך הוא. בנודע שבשירת האזינו מרמז כל שרשי נשמות ישראל עם כל מארעותיהן (פרשת אמור):

אהב ישראל

רבי אברהם יהושע העטיל מאפטא זי"ע
משבת זו משפעת יראה עילאה לכל
שבתות השנה

בעת גאלת מצרים התחילו מחין דגדלות להאיר בהעולמות והם חיות העליון. וכל שבת ושבת אזי מתנוצץ האור העליון ממחין דגדלות להעולמות וכל מי השבוע מקבלין שפע עילאה משבת קדש, וכל שבתות השנה מקורן ומבוען הוא משני שבתות שבשנה, הינו שבת הגדול ושבת תשובה, והם הראשים לכל שבתות השנה, אולם בריאת העולמות היה בניסן ובחשירי, אף בתשרי היה בבחינת הריון, היום הרת עולם, בחינת נראה ואינו נראה, ולכך נקרא שבת תשובה, (מעולם הנראה, והוא הנותנת נראה: עילאה לכל שבתות השנה) (השמיטה לשבת הגדול):

פרשת האזינו

משל נפלא אודות פנות הלב בתפלה
מהשוועל והארי

ועל דרך המשל שהיה אומר אבי הקדוש ז"ל, מהשוועל שגפול לים, והביאו אותו להלוותן, ואמר לו הלוותן שרוצה לאכל אותו כי שמע שהוא הפקח שבכל החיות. השיב לו השועל הלא עקר פונתך הוא לאכל את לבי, ששם מקור החכמה, ואני שכחתי את לבי בפער, תן לי ללכת להיער לקחת את לבי ולהביאו. וכמו כן אם מרגיש בעת התפלה שלבו פתוח להשם יתברך, אז מבשרי אחזה אלוך, שגם למעלה פתוחים לפניו שערי רחמים. וכן חס ושלום להפך.

העצה לפתיחת הלב - תורה

וזהו האזינו השמים ואדברה, כשרוצה כי ישמעו בשמים מה שמדבר ומתפלל, העצה ותשמע הארץ אמרי פי, שהגוף תתעורר וישמע מה שהוא אומר. והעצה לפתח סגירת הלב הוא, יערה כמטר לקחי, על דרך מאמר צדיקים על מאמר חז"ל (מגילה כח:) שמעתתא בעי צילותא, הינו כי תורה צריכה תפלה, ותפלה צריכה תורה, אי אפשר אחת בלי השנייה, על ידי שילמד ויערה כמטר לקחי, על ידי זה תזל כטל אמרתי, זה תפלה, שיפתח פיו ולבו לתפלה.

התורה מנקה ומטהרת הלב

כשעירים עלי דשא, כמו בעת שהדשא מתחיל לצמח מן האדמה הוא מלא בצ' ולכלוף ושעירים רוחצים ומנקים

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, יערה כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירים עלי דשא וכרכיבים עלי עשב (לב א-ב)

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זי"ע

על אף רבבות המלאכים המשוררים
לפניו יתברך בשמים, עקר הנחת רוח
לפניו היא משירות ותשבחות בשר ודם
השקוע בחמירות העולם

הגם כי יש לו להקדוש ברוך הוא שירות ותשבחות ממלאכים ושרפים וכל צבא השמים, ומה נחשב הוא מה שאדם מעולם השפל יאמר לפניו שבח והודאה, ואם יצדק מה יתן לך (על פי איוב לה ז).

אך זה רצונו יתברך שמו, שאיש יהודי המשקע בהבלי עולם הזה, שרוב מעשיהם תהו וימי חיהם הבל, משקיע כל מחו ולבו איך להגיד שירות ותשבחות לפני הקדוש ברוך הוא, מזה מקבל הוא נחת רוח, וזה כל תכלית הבריאה. וזה כל העבודות של איש יהודי, לעורר את לבו לה', 'לאדם מערכי לב וגו'' (משלי טז א).

הימים הנוראים כימי השוק

ובנוראי בימים הקדושים הללו - ראש השנה ויום הכפורים - הם כמו יום השוק הגדול, שאפשר לקנות כל טוב. אף מי שלבו בל עמו עליו הכתוב אומר 'למה זה מחיר ביד פסיל לקנות חכמה ולב אין' (משלי יז טו), בלא לב אי אפשר לקנות כלום.

את הדשאים, כן התורה מטהרת ומנקה את הלב, ואמר חז"ל (תענית ב) איזו עבודה שכלב זו תפלה, על דרך שמעבדים את השדה נקי ויפה, ואז פי שם ה' אקרא, ויכל לפתח את פיו לתפלה.

'יערף' כ'מטר' לקחי, ראשי תבות 'פלי' וסופי תבות 'פרי', מתחלה צריך להכין הפלי שיהא מכשר לקבל מה שנותנים בו, ואחר כך מוציא פרי, כמו כן בעבודה שכלב:

יערה כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירים עלי דשא וכרכיבים עלי עשב (לב ב)

מהר"ש מבעלזא

רבי שר שלום מבעלזא זי"ע

דף גמרא לשם שמים קדם התפלה
מזמר הקלפות ועושה דרך לעלית
התפלה

בתפלת נעילה נאמר 'ותלמדנו ד' אלקינו להתודות לפניך וכו' למען נחלל מעשך ידנו'. ויש להבין למה הזכיר רק ענין עשך.

ונראה, דנודע מה שכתב האר"י ז"ל דכל המצות ומעשים טובים שהאדם עושה בעודו רשע מוסיף כח בקלפות והוא כוזב על הקוצים חס ושלום, וזהו שנאמר 'צירו לכם גיר ואל תזרעו וגו'' (ירמיה ד א).

על זה שקבלו עליהם לקיים הוראות התורה, ועוד זאת – שקבלו עליהם מלכותו ויחברו (ואמרו נעשה קדם לנשמת), גם קבלו עליהם עלו של הקדוש ברוך הוא, 'להיות משעבדים לי' (לשון רש"י שמות כ, ב).

התיחדותם של כל אחד מג' האבות בשלושה ענינים הנ"ל

ועל פי זה מובן גם הקשר בין ג' ענינים אלה לג' האבות, אברהם יצחק ויעקב – כי כל אחד מהאבות היה מיוחד – על פי פשוטו של מקרא – באחד מג' מעלות אלו:

'תורתו' – מצינו במיוחד אצל יעקב אבינו, שעסק בתורה, כמו שנאמר 'ויעקב איש תם יושב אהלים' (בראשית כח, כז), 'אהלו של שם ואהלו של עבר' (רש"י שם) (ועד שבמצי אמו היה יעקב מפרנס לצאת כשהיה רבקה עובדת על פתחי תורה של שם ועבר' (רש"י פסוק כב שם);

'מלכותו' – הוא ממעלות אברהם אבינו, שעסק בפרסום מלכותו של הקדוש ברוך הוא בעולם, כמו שנאמר 'ויקרא שם בשם ה' אפל עולם' (בראשית כה, לג), ויפרוש רש"י שם, שאברהם פעל שיהא נקרא שמו של הקדוש ברוך הוא 'אלקה לכל העולם', וכן פרש רש"י שעל ידי אברהם נקרא הקדוש ברוך הוא 'אלקי הארץ'.

'עלו' – שענינו על תמיד, עד שאין לאדם חרות לעצמו כלל – זה מכון לעבודתו של יצחק, ויפרוש רש"י (שם כה כו, כז) שעל ידי העקבה נעשה יצחק 'עולה תמימה' (שהיא כליל לה) – ומשום כך לא התר לו לצאת לחוץ לארץ או לשא שפחה, כי כל מציאותו היתה תדורה בקדשת עולה (על דרך ענין העל, שאינו משאיר שום פרט באדם שאינו חורו בשעבוד ובטול) (חלק לד עמ' 209):

בנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישארו על אברתו (לב יא)

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

רמז על כל הימים הקדושים שבחדש תשרי, 'סבבנהו' - ראש השנה בו נסבבים כל סבות האדם

יש למצא רמז בפסוקים אלו על כל הימים הקדושים שבחדש זה, 'סבבנהו מרמז על קדשת ראש השנה, שהוא הזמן אשר נסבב מסבת כל הסבות כל עניני סבות האדם, כי הבריות בו יפקדו לחיים ולרפואה ולפרנסה ולשאר הצרכים על כל השנה, וכאמרם ו"ל (ראש השנה יח). כלם

כדי שיוכל הקול לתקן צריך שיהיה בקדשה

אך צריך קדשה ויראה וכוונת הלב כראוי, דומיא דמלאכים שנאמר בהם 'וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה וגו' עונים באימה ואומרים ביראה'. אז, כשהיה בך, מצא מין את מינו ונעור, דהקול התחתון מעורר הקול העליון, אבל אם הקול התחתון פגום לא שיף שיעורר קול העליון, דמה לתבן אצל הבר.

והנה מזה תבינו דבנין ותקון העולמות בזה תלוי, לכן הוזכרו מאד ביראה וקדשה כדי להרים בפרוס קולכם, וזהו 'הבו גדל לאלהינו', עשו הקריאה בקדשה ובטהרה כדי שתתנו גדל לאלהינו ויתקנו עולמות העליונים:

ימצאנו בארץ מדבר (אותם מצא לו נאמנים בארץ מדבר, שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועלו, רש"י) (לב י)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

באור ענין 'תורתו ומלכותו ועלו'

תכנם של שלשת הענינים 'תורתו ומלכותו ועלו' בפשטות הוא: 'תורתו' דהינו (בכלל) למוד התורה, הוא ענין השיף לשכל האדם. ולכן, גם ענין שמירת מצות התורה שבלשון 'קבלת תורתו', אינו מדגיש קבלת גזרותיו של הקדוש ברוך הוא, אלא רק הוראות התורה שיש להן טעם בשכל.

כשאדם מקבל 'מלכותו' של הקדוש ברוך הוא, נכלל בזה שיקבל גזרותיו, שהרי זהו ענין המלכות, שהעם מקבלים עליהם לשמע אל המלך ולקבל גזרותיו, גם אם אינם יודעים או מבינים הטעם בו.

אבל קבלת 'עלו' הוא ענין עמק יותר, שלא רק שמקבלים על עצמם לקיים את מצות המלך, אלא שמשעבדים את מציאותם אליו, שתמיד מטל עליהם עלו.

וזהו החדוש ב'עלו' על 'מלכותו': קבלת מלכות (סתם) אינה שוללת חרות גמורה בחיים הפרטיים שלו, וכמו במלך בשר ודם, ששליטתו וחקיו אינם שייכים לו (כל פרטי חיי האדם, אלא רק לדברים השייכים לחיי המדינה, המלכות או למלך; מה שאין כן קבלת על זהו כמו עבד אמתי שהוא משעבד לאדונו באופן קבוע ותמידי, ביום ובלילה, ואין חיו שלו כי תמיד על אדונו עליו.

והם שלשת הענינים שנתחדשו בבני ישראל על ידי קבלת התורה: נוסף

ולכן כשהאדם רוצה ללמד או להתפלל או לעשות מצוה, צריך שיעשה קדם תשובה ויתודה על עונותיו, ואז יציל את מעשיו שלא יעשקום החיצונים, וזה שאומרים 'ותלמדנו ה' אלקינו להתנדות לפניך וכו' למען נחלל מעשך ידינו.

ושמעתי מהרב הקדוש רבי איציק' מלובלין נ"ע שאמר, שאם האדם לומד קדם התפלה דף גמרא לשם שמים מזמר את הקלפות ועושה לו דרך לעליית התפלה. והוא, כי המאור שבתורה שבעל פה מעורר לבו לתשובה.

הרמז בפסוק

וזהו שאמר 'יערף' – מלשון 'וערפו את העגלה' (דברים כא ד), 'במטר לקחי' – שהיא התורה שנקראת לקח טוב, ואז 'ותל פטל אמרתי' – שתתקבל תפילתי לרצון:

כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו (לב א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחי צירא זיע"א

קול התפלה מעורר קול עליון ובונה עולמות למעלה

כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. בזה בא להודיע להם, דעל ידי קריאתנו שאנו מזכירין ומברכים ה', על ידי זה נעשים פעולות למעלה. ובא להזהיר ולומר להם, אל יקל בעיניכם אמירת הברכות והתפלות, ותאמרו מה ממשות יש בדבור בעולמות עד שמכחו יהיו נבנים עולמות עליונים. כי נהפוך הוא, כי אדרבה הדבור הוא העקר, כי למעלה הרוחניות היא העקר והגשמיות בטלה ומבטלת.

ותדעו כי כן הוא האמת, שהרי משרתי עליון אין להם אלא שבח הפה, כמו שנאמר (ישעיהו א) 'נקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות', וכן הוא אומר (יחזקאל ג יב) 'ברוך כבוד ה' ממקומו', הרי פשוט דכל עבודתם אינה אלא בפה. והם בעצמם תלויים בנו, אינם משבחים ומפארים עד שאנו מקדימים תחלה, ומזה תדעו ותיבנו דהעקר תלוי בפה.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר **כי שם ה' אקרא**, כלומר, בשאני למשה קורא ה' בברכה ותהלה, אז באותה שעה מתעוררים המלאכים למעלה והבו גדל לאלהינו. והנה 'הבו גודל לאלהינו' גימטריא הם המלאכים עם הכולל. וכיון דהכי הוא, אם כן פשוט הוא דהפה הוא העושה הכל.

נדמה להם אשר התר להם הרצועה חלילה, ובפרט בימים אחרונים שעוסקים באכילה ושתיה יותר מדאי, ובאים לידי קטטות ומריבות על ידי זה.

אמנם זאת הוא לסימן ואות אשר גם יראתם בימי ראש השנה לא היתה יראה שלמה, כי אם היתה יראתם בשלמות, גם בימי השמחה לא היו עוזבים את יראתם, רק כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תנכ"א רבה ג א) שמחתי מתוך יראתי.

נמצא מזה אשר הנסיון והבחינה אם קיים מצות שופר בראש השנה פראוי ביראה אמיתית, הוא אות וסימן הימים האחרונים הבאים עלינו לטובה.

הרמז בפסוקי הפרשה

וזהו לו חכמו ישיבילו זאת (לב כט), רומז על השופר שהוא חכמה ואינה מלאכה (ר"ה כט), **יבינו לאחריתם** הינו בימים האחרונים תבינו זאת אם עשיתם בהלכה ביראת ה' בפעולת מצות תקיעת שופר.

וזהו איכה ירדה אחד אלה כו' (פסוק ל), כי הנה כתיב 'פל מצדך אלה ורַבְּכָה מִימִינֶךָ' (תהלים צא ז), הרי אשר בצד שמאל מגרשין אלה זיני דמסאבותא, ומצד ימין מגרשין הרַבְּכָה.

ולאשר ראש השנה הוא בבחינת 'שמאלו תחת לראשי', על כן מבטלין אז הנהו אלה. אבל זמן שמחתנו שהוא 'ימינו תחבקני', על כן הוא גדול יותר במעלה, לגרש רבבות על ידי שמחה של מצוה באמת לשמו יתברך בלבד.

וזהו איכה ירדה אחד אלה, רומז על מצות שופר הנקרא אחד, כי בקרא לא נאמר רק פעם אחת יום תרועה (במדבר כט א). גם כפי שרמזנו במקום אחר (כי תבא אות יג) אשר מטטרון שר הפנים המוליך קול השופר, עולה במספר אלה חסר חד, והוא המליץ אחד מני אלה (איוב לג כג).

ושנים יניסו רבבה רומז על סכות שיש לנו שתי מצות ביחד, ספה וארבעה מינים, אז הוא בבחינת ימין לגרש רבבות. אם לא כי צורם מכרם רומז על ז' פעמים 'הבל' היוצאים מן השופר העולה רנ"ט, ועם הפולל הוא ר"ס כדאיתא בפננות (פרע"ח שופר פ"ב), ועולה 'מכר'. וה' הסגירים רומז על הספה אשר האדם נסגר בתוך הספה תחת פנפי השכינה, וחסד ד' חופף עלינו לטוב לנו כל הימים אמן:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

קבלת השפע שמשפיעה השכינה תלוינה במעשיהם של ישראל

אפשר לרמוז, דהנה ידוע דשכינת עזנו היא בין הקלפות, דעליה נאמר (משלי ה ה) 'רגליה ירדות מות', וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (ש"ש ב ב) 'כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות'.

וכשישראל עושים רצונו של מקום נדחים הקלפות מסביבות השכינה, ובני ישראל אוכלים מטובה בלי שום מעכב. וכשאינם עושים רצונו של מקום הקלפות מתדבקים בה, רב טובה נשאר טמון בה, והמעט טוב שמשפעת לזקחים אותו החיצונים, ועל זה נאמר (ישעיה נט ב) 'כי אם עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם', ובאותו זמן ישראל רחוקים מן השכינה.

כשעושים רצונו ה' הקלפה נכנסת והשפע יורד

והנה הקלפות הסובבים את השושנה העליונה הם כמו הרים ובמות המקיפות את העיר, וכמו שנאמר (תהלים קכ ב) 'ירושלים הרים סביב לה', גם זה רומז לקלפות.

וזהו שאמר ירמיהו על במתי ארץ, ארץ' זו רומזת לשכינת עזנו הנקראת 'ארץ', ו'במתי' הם הקלפות הסובבים אותה. ובא לומר, דכשישראל עושים רצונו של מקום, הקלפות שהם הבמות הסובבים את הארץ הזאת, הם נכנעים תחתיהם. וזהו **ירמיהו על במתי ארץ**, שהם רוכבים על הקלפות הסובבים השכינה, ואינם יכולים הקלפות להפריד בין ישראל לשכינה, אלא קרובים לה ומתדבקים בה לאכל מפריה ולשבע מטובה בלי שום מעכב, ובאותו זמן **ויאכל תנובת שדי**:

לו חכמו ישיבילו זאת יבינו לאחריתם, איכה ירדה אחד אלה ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם (לב כט)

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

הסימן ליראה נכונה ושלמה ברה"ו ויום כפור הוא אפן ההתנהגות בימים שלאחריהם

הנה מדרך פשוטי עם אשר בימים הנוראים ראש השנה ויום הכפורים המה מלאים יראת ה' מחמת אימת הדין, אבל בבוא ימי חג הסכות זמן שמחתינו, אז

נסקרין בסקירה אחת, שברגע אחת ממציא כביכול סבת כל הסבות כל עניני הסבות.

'יבוננהו' - עשרת ימי תשובה בהם לבבו יבין ושב

יבוננהו רומז על עשרת ימי תשובה, כי בימים האלו נותן השם יתברך בינה בלבבות נפשות ישראל להתקרב בתשובה, כמו שנאמר 'ולבבו יבין ושב וגו'' (ישעיה ו י), כי מצד האדם אינו יודע בעצמו במה להתעורר בימים האלו יותר מכל ימי השנה, כאשר דברנו מזה בשפת העבר, רק שבזה הזמן השם יתברך שולח האתערותא בלב, והגם שהאדם אינו מרגיש בעצמו כלל גם בזה הזמן, אמנם הוא ככל הענינים שתלויים באמונה, שצריך להאמין באמונה שלמה שבזה הזמן מתעורר הרהור תשובה בכל לבות נפשות ישראל.

'יצרנהו כאישון עינו' - יום הכפורים בו הקדוש ברוך הוא שומר את ישראל ומטהרם מהחטאים

יצרנהו כאישון עינו רומז על יום הכפורים שהוא זמן הגמר דין, והשם יתברך משמר את ישראל מכל רע ומטהרם מכל חטא ועון, כמו שנאמר 'כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' תטהרו' (ויקרא טו ל), כי הוא זמן התגברות הרחמים רבים מצד אתערותא דלעלא.

וזהו כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחי, ונשר הוא בחינת רחמים, כמו שנאמר 'דרך הנשר בשמים' (משלי י ט), ושמים הוא רחמים פידוע, ומין בעל חי זה הוא למשל ודגמא, כי הוא למעלה מכלם, והוא מעורר לבניו, ומתנהג עמם ברחמים, והוא לדגמא כביכול, כמו שהשם יתברך מתנהג עם עמו.

'יפרש כנפיו וגו' - חג הסכות בו חוסים תחת כנפיו בסכה

יפרש כנפיו יקחהו ישאחו וגו', מרמז על חג הסכות שהוא הזמן שאנו חוסים תחת כנפיו יתברך, כמו שנאמר 'ישב בסתר עליון בצל שדי תלונן אמר לה' מחסי וגו'' (תהלים צא א-ב).

ה' בדר ינחנו ואיו עמו אל נכר הוא חוזר על הפלל כלו של כל קדשת אלו הימים, מהתחלה ועד סוף, שהעקר לידע שאין שום כח אחר בעולם רק מצד השם יתברך, הן ההתחלה שהוא יתברך לבדו הוא סבת כל הסבות וממציא כל הנמצאות, והגמר להיות האדם חוסה רק תחת כנפיו יתברך בכל עניניו:

ירמיהו על במתי ארץ ויאכל תנובת שדי וינקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור (לב יג)

יום כפור

חטאתיכם', 'חטאתיכם' דייקא, הינו שבין אדם לחברו, ואז 'לפני ה' תטהרו', הינו עברות שבין אדם למקום מהם תטהרו גם כן, אמן בן יהי רצון במהרה בימינו:

כל נדרי

שער ישיב

רבי חיים אלעזר ממזקאטש זיע"א
נשמות הצדיקים באים לבית הכנסת
בעת אמירת כל נדרי להמליץ על עם
הקדוש ולסיעו בעבודתו

מקבל מאבותינו הקדושים זי"ע ומבאר גם בספרי הצדיקים זי"ע, כי כליל כל נדרי באים הנשמות לבית הכנסת או לבית המדרש לתקן נפשותם או לסיע לתפלותינו. והנה מקורו במדרש ומוכח במגן אברהם הלכות יום הכפורים (תרכ"א) דגם המתים צריכים כפרה, ולכך נקרא יום הכפורים (לשון רבים) לחיים ולמתים, והינו בעל כרחו לצדיקים אשר חפצים ביראת אלקים ובמזכותיו, דלרשע אין מועיל (וכמ"ש שם בב"י ובמג"א), על כן באים נשמות הצדיקים אתנו בעת בכניסת יום הכפורים להמליץ בעדנו לטובה ולעזר אותנו לתשובה.

וזהו שנאמר 'כי ביום הזה' (נקרא הצדיק, במדרש בראשית ויקרא אלקים לאור יו"ם אלו מעשיהם של צדיקים וכו') 'כפר עליכם וגו'', על ידי הצדיקים שבאים בעת אתנו להתפלל, וכמו שאמרנו עוד בערב ראש השנה בסליחות 'קומו ישני מכפל לסעדי ומכחכם שחרו בעדי', בן יסיעו אותנו נשמות הצדיקים בעת לשוב אל ה' באמת. וכידוע בספרים על מאמר חז"ל חסד שעושים עם המתים (הינו עבודת ה' שעושים עם נשמות הצדיקים שבאו לסיע בבחינת עבור נשמה) זהו חסד של אמת (כיון שבא מקום גבוה וטהור מקור של אמת). ועל ידי זה נזכה לשנת גאלה וישועה במהרה בימינו:

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

בערב יום הכפורים לעת ערב אפלו
פחותי ערר מעוררים מאד במסירות
נפש לה'

ידוע שרצון כל אחד ואחד מישראל לעשות רצון קונו אף שאור שבפסח והחמר מתאנה נתבלבל השכל, וה' ברב רחמי נתן לנו תורתו הקדושה ומצותיו הישרים ונתן לנו יום אחד בשנה לכפר על חטאתינו:

לו המקטרג (פרשת בהעלותך ד"ה וישמע משה):

בית יעקב

רבי יעקב אב"ד אלכסנדר זיע"א
דברי התעוררות למחילה כל אחד ואחד
לחברו ושעל ידי כן מוחל הקב"ה כל
העונות ונגרם 'יחוד ה'

אחי ורעי, חזקו ואמצו התעוררו נא כל אחד ואחד על כל פנים מעט כל מה שיוכל, והשם יתברך הבטיח לנו פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, ונתפלל כלנו יחד באהבה ובאגדה אחת שנוקה לעשות תשובה שלמה באמת. **ועקר** לקבל עלינו מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, כי זה הוא כלל גדול בתורה (ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד), ועל ידי זה נזכה ליחוד יחוד הקדוש המבאר בזהר הקדוש (ח"ג עג.) אוריתא וקודשא בריך הוא וישראל חד, ולמחול כל אחד לחברו מה שחטא נגדו, כי מבאר שיום הכפורים אינו מכפר רק בין אדם למקום, אבל עברות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו.

והנה זה הוא באמת עצה היעוצה, שימחל כל אדם לחברו מה שחטא נגדו ויעביר על מדותיו, ואז ישיג מחילה וסליחה מהשם יתברך, כאמרם ז"ל (ר"ה יז.) כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, כי במדה שאדם מודד מודדין לו (סוטה ח:), ועין בלשון הטור (תרי) וזה לשונו: ועושין בן כדי שיהיה לב כל ישראל שלם כל אחד עם חברו, ועל ידי זה לא יהיה מקום לשטן לקטרג.

צערו של האב כאשר הבנים מתקוטטים ביניהם

ויובן זאת גם כן על פי משל, כמו שענינו רואות כי על פי מחלקת האחים כו"ס האב מאד ויש לו צער גדול מזה, כי במה פעמים האב עושה עצמו כאינו רואה מה שבגו עושה, אמנם אם הבנים בעצמן מלשין אחד על חברו לפני האב מכרח להיות משפטו חרוץ, אבל אם אהבה ואהבה ביניהם אז אין שטן ואין פגע רע, לכן אחי ורעי חוסו נא על נפשכם ועל נפש בני ביתכם וימחל כל אחד לחברו בלב שלם, ובזה ירחם השם יתברך עלינו וימחל לנו את כל עונותינו.

באור הפסוק 'כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' על פי הנ"ל

וזה נוכל לכוון גם כן בפרוש הפסוק הנ"ל, 'כי ביום הזה יכפר עליכם' – בתנאי ובאופן שתראו מקדם – 'לטהר אתכם מכל

ערב יום כפור

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א
ענין האכילה ושתיה בערב יום הכפורים

זה שאמרו שצריך לאכל בערב יום הכפורים, לרמז דהנה עקר התשובה הוא להתבונן בכח השם יתברך, שאפלו הדברים שנגרעו מהם מניעה – זה בעצמו צריכים למצא לסיע.

והנה לבל לאכל ולבל לשתות, אין רבותא. אבל צריך להראות, שדיקא בהדבר הזה שהוא מניעה, כמו אכילה ושתיה – בזה בעצמו צריכים למצא עבדות השם יתברך.

וזה הוא עקר התשובה, שבאותו הדבר בעצמו שבא היצר הרע – זה בעצמו להתבונן בו, ולקחת אותו לעבדות השם יתברך. וראשית התאנה הוא אכילה ושתיה, שזה נותן לאדם כח לכל התאוות, ומזה בעצמו יעשה רצון השם יתברך. (פרשת וארא ע"ז לה):

ילקוט חדש

רבי זוטא מאניפולי זיע"א

הכנה לומר 'ובכן תן פחדך'

שמעתי מהרב רבי אברהם שטערן ז"ל ששמע בשם הרב רבי יעקב בנו הצעיר של הרבי הזקן מבאהוש, ששמע זאת מאביו ז"ל, שהרבי רבי זוטא ז"ל זי"ע לא היה נוהג לישן ביום, רק ב' פעמים בשנה, בערב ראש השנה ובערב יום הכפורים, לפי שבערב צריכים לומר בשמונה עשרה 'ובכן תן פחדך' וצריך מנח בהיר לכוון, וכשהלך לשכב, שוב אמר, איך יכולים לישן כשצריכים לומר בלילה 'ובכן תן פחדך':

פיוס בין אדם לחברו

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

כאשר מרצה את חברו מתבטל הקטרוג

איתא בגמרא (יומא פה:) עברות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר, ויש לומר הטעם, מחמת כל זמן שלא רצה לחברו יש קטרוג למעלה ואינו מניח לכפר עליו עד שירצה חברו, שכל זמן שיש לחברו תרעמת עליו אז יש למעלה כנגדו קטרוג עליו, וכיון שנתרצה חברו חלף הלק

וטבועים בעצם טבע נפשו ורוחו. עד כדי כך נוקבת וחודרת השפעת יום הכפורים, שיכולה להפך טבע האדם, ולשנות מדות רעות ויצרים קשים, שנולד בהם האדם.

כי זה כחו העצום של יום הכפורים וטהרתו, שעצמו של יום חודר אל תוככי האדם פנימה, ומחדש בו לב חדש, ומהפך עצם טבעו לאיש אחר, עד שאף דברים שנולד בהם יכול לשנות ולהפך (כח תשובת ישראל י"ג):

תשובה

פרדס המלך

רבי פנחס סאסי מסטאניסלאב זיע"א

ביום כפור שהוא בחינת 'לב' אפשר להשיב את נקדת הלב שנאבדה בפגם הברית

יום כפור הוא בחינת לב מהשנה, כידיע בסוד עשן, עולם שנה נפש. וראש השנה הוא בחינת ראש מהשנה, ויום כפור הוא הלב.

לכן צריכין אנו ליחד לבבנו לאהבה וליראה את שמו הגדול ותפארת ביום הקדוש והטהור הזה שמכפר על עון הברית. וכנה תחור לנו נקדה הפנימית שבלב.

דהנה המגיד בוצינא קדישא מורנו צבי ו"ל דקהלת נאדבורנא. אמר בשם רבו הקדוש מורנו יחיאל מיכל זללה"ה דבפגם הברית נאבדה מהאדם נקדה הפנימית שבלב, עד כאן.

והנה ביום כפור שהוא בחינת לב, יחזיר השם ותפארת לנו הנקדה הפנימית שבלב, מחמת שמכפר על עון הברית. ונקדה הפנימית מיוחדת השני לבבות להשם ותפארת לעבודתו וליראתו, כמו שנאמר 'בכל לבבך' (דברים ו ה), ופרש רש"י ו"ל (ר"ה בכל לבבך) 'ב' לבבות ביצר הרע וביצר טוב:

עבודת הכהן גדול

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

על ידי הזכרת סדר העבודה ממשיך כל יחיד על עצמו קדשת קדש הקדשים

על ידי קדשת יום צום הכפורים, על ידי זה ממשיכין קדשת קדש קדשים, כי אפלו עתה שאין לו פה גדול לכנס לבית קדש קדשים להמשיך הקדשה משם בשלמות, אף על פי כן על ידי התענית של יום הכפורים ועל ידי התפלות שמזכירין סדר העבודה של יום הכפורים, שנחשב כאלו עשינו כל

פי כמו האדם משבר את לבו לפני השם ותפארת בתשובה ויודי, כן משבר הקלפה וכלה הענן והחשך המחשיך ארץ וילף וכו' (קונטרס שני).

ביוה"כ מתגלה עצם שרש הדינים שהם רחמים גדולים ונמתק הכל ומתקבלים כל התפלות

והעקר הוא ביום הכפורים, כי אז מתגלה עצם השרש של הדינים שהוא רחמים גדולים ונמתק הכל ומתקבלים כל התפלות, והוא הסיים והחותם של החזרה לשרשם ומתלבן הכל.

כמו ענין כונת המקנה שמתעלם האדם במקנה שהוא הבינה שהיא התשובה ואור הלבן המדיח כל הפגמים, והוא שם אהי"ה בהי"י"ן גימטריא מקנה וכמו שכתבתי לעיל, ואחר כך יוצא ונולד בריה חדשה כמו שאמר הכתוב (תהלים נא יב) 'לב טהור ברא לי וגו' ראשי תבות טב"ל 'ורוח נכון חדש בקרבי' וכמו שכתבתי לעיל בכוננת המקנה. **וזהו** שאמרנו במשנה סוף יומא (פה) 'אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם וכו' מה המקנה מטהר את הטמאים כו' הפונה על מה שכתבתי כאן, פי ענין הטהרת יום הכפורים וטהרת המקנה ענין אחד, והכל בתשובה לפני השם ותפארת ביהתבוננות גדלתו ותפארתו שמו וזה נקרא מים לרב העלם התבוננות הזה ואינו מתגלה פי אם ביום הכפורים, ובשעת המקנה מתגלה קצת לדורשי ה' ותפארת (קונטרס שני):

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א

מעלת היום לשרש אף מדות רעים מטבע בריתו

ודבר חדוש ראיתי באמרי פנחס להרב הקדוש מקוריץ זצוקללה"ה, עד כמה מגעת טהרת וזכור יום הכפורים, שיש בכחו לרפאות ולתקן אף מומים שמלדה רחמנא לצלן. וזה לשון קדשו: בשם הרב [הוא הרה"ק רבי פנחס מקוריץ], על המדות רעות עצמו של יום מכפר אפלו בלא תשובה, רק שיש להחזיק בו. ובאר הוא נ"י [תלמידו הרה"ק רבי רפאל מברשיד], דהינו כשמתחרט מאד ורוצה לצאת מהם, רק שאינו יכול משום תגברת הטבע, על זה עצמו של יום מכפר, ולא בעומד במדרו. עד כאן לשון קדשו.

ומבאר בדברי קדשו, שיש בכח עצמו של יום הכפורים למרק ולשרש אף מדות רעות שהאדם נולד בהם, והם בתגברת הטבע טבועים ותקועים בעצם נפשו, ואפי מדותיו שנולד בהם. וכן יכול כמו כן, לעקר יצרים רעים ותאוות וכו', שנולד בהם

ונפלו התאוות ומחשבות זרות וישוב הדעת למקומו, ולזה אז נפקחו עיני העברים כיצד יעשו תשובה על מעשיהם כל השנה. ולכן אז נתגבר כח התשובה, כידיע המנהג בכל ישראל שבערב יום הכפורים סמוך לעת ערב אפלו פחותי ערך מעוררים למאד במסירות נפש לה' בתשובה, כי אז נתבטל כמעט כח התאוות והחמר ואז נפקחו עיני אדם ורואה האיד סר מן הדרך הישר:

מעלת היום

ישר דברי אמת

רבי משה'ס פייבוש מזאבריז זיע"א

ראש השנה הוא הראש ויוה"כ הוא הלב ובו החתימה והגמר

כי יצרו של כל אדם מתגבר עליו תמיד, ולולי שהשם ותפארת הפליא עצה והגדיל תושיה - ימים וזמנים קדושים להתקרבות הנפשות אליו על ידי הארתו המאירה והמבהיקה בזמנים ההם, בפרט בימים האלו שהם ראש השנה ויום הכפורים שהוא מוחא ולבא של כל השנה.

כמו שכתבתי לעיל פי הזמן הוא כמו אברי האדם ויש בו ראש לב וידים ורגלים כו', וראש השנה הוא ה'ראש' ויום הכפורים הוא ה'לב' ובו החתימה והגמר, כמו בלב האדם שנגמר כל הדברים על גמרם אחר המחשבה.

יום כפור - הארת הבינה

לכן קוראים ליום הכפורים הארת הבינה, רצה לומר הבנת והפאת והתעוררות השם ותפארת מתעוררת בלב האדם אז יותר. פי בראש השנה הוא התחלת הדברים, והם בקשיות ופחדים גדולים, וכמעט אין נרגש בהם חסדים כלל להתעורר באהבה להשם ותפארת, מחמת גדל הפחדים המתעוררים.

אבל ביום הכפורים הוא מתוק הדין, ובמתוק הדין הוא תענוג גדול, כנודע ענין הוויג העליון היא המתקת הדין הנקראים נוקבין שהם אור חזר וצמצום, והם מתמתקים בחסדים שהם אור ישר והתפשטות, והם נקראים זכר בדרך הזכר מלמעלה למטה והנקה להפוך, והכל משל.

טעם הודי ביום כפור

ולפיכך בראש השנה, עבור גדל התעוררת הדינים, אי אפשר לפרש החטאים חס ושלום, רק לכסותם, כמו שאמר הכתוב 'בפסא ליום חגנו' (תהלים פא ד), אבל בעת השופר ואחר השופר, ומכל שכן אחר ראש השנה ומכל שכן ביום הכפורים, אז עקר המצוה הוא וידי דברים ובזה מבטלים הדינים,

ישלטו בם זרים ותגרד השפּע לזרע ישראל לבדו בשפּע ברכה וחיים עד עולם אמן:

מוצאי יום כפור

דברי אמונה

רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א
מענה החוזה מלובלין לחסידים
שהתקראו לשוב לביתם אחר יום
הכפורים שמא יפלו ממדרגתם
שובו לכם לאהליכם ובראשיכם אלקיכם
(המבדיל למוצאי יו"כ). יובן על פי
מעשה שהיה אצל הרב הקדוש מלובלין
זי"ע, שאחרי הימים נוראים לא רצו
החסידים לחזור לבתיהם כי פחדו שלא
יפלו ממדרגתם בעבודת ה', ואמר להם
הרב הקדוש שיחזרו לבתיהם ולעסקיהם
רק שיזכרו את השם יתברך וראשם
ומחשבתם יהא שקוע תמיד בהשם יתברך.
וזה אמרו אחר הימים נוראים שובו לכם
לאהליכם, אמנם ובראשיכם
אלקיכם, שגם בבתיכם ובעסקיכם יהיה
הקדוש ברוך הוא בראשיכם, יהללו שמו
במחול, ואז תוכלו להלל ולזמר לשמו
יתברך, ויזרעו ויכספנו ירכה פחול'.

נעילה

תפארת שלמה

רבי שלמה מדומסק זיע"א
תפלת נעילה - נעילת הדלת בפני
הסטרא אחרא כדי שלא תהא להם
אחיזה בהשפעות המרבות והנשגבות
שהתעוררו במשך יום הקדוש

גדל קדשת היום הזה, על ידי תפלות
בני ישראל והרהורי תשובה
המתנוצצים על ידי נשברי לב מבני ישראל
העומדים כל היום בתפלה ובקשה, הנה
הם מעוררים למעלה חסדים רבים והשפעות
טובות אין לשער ואין להעריך.

אך מאשר שיש לחוש פן יבוזו זרים
יגיענו הבאים לטרף השפּע מכח
שעבודא דרב נתן שמגיע להם חיותם מכח
המעשים לא טובים של בני ישראל מבקשים
תפקידם וכו', לכן תקנו הקדמונים תפלת
נעילה ביום הזה, נעילה עולה נעל י"ה,
פרוש כי השפּע שיוּרד על ידי חוד י"ה
תהיה בחינת נעילה והסגר מן החיצונים
כמו חותם בתוך חותם לכל יהיה בו מגע
נכרי.

וחתם לחיים טובים - חותם בתוך
חותם

וזהו שאומרים וחתם לחיים טובים כל
בני ברייתך על ידי הצדיקים שומרי
הברית הוא בחינת חותם בתוך חותם ולא

העבודה בבית המקדש בבית קדש קדשים,
על ידי זה אנו ממשיכין על עצמנו איזה
קדשה משם מבחינת קדש קדשים:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
כונת ההשתחוויה להגיע למדרגת אין

ידוע שיום הכפורים אינו מכפר רק עד
שיכנס עצמו לגדר ה'אין', שיאמר
אני ומה שיש לי וכל הכחות שלי הכל
הוא להבורא יתברך, ואז מדבק עצמו
במדת ה'אין'. ואפשר שזהו כונת השתחוויה
של יום הכפורים של כהן גדול בקדשי
קדשים, שבשעה שהשתחווה היה מכון
שכל מה שיש בו הכל להבורא ברוך הוא,
ושם יחליפו כח (ד"ה אמר רבי עקיבא):

באר לחי ראי

רבי יצחק אב"ד בענדר זיע"א
כיצד פרושו בעל התניא והרבי רבי
זושא זיע"א 'אנא בשם'

'אנא בשם' (סדר העבודה). שמעתי בשם
הגאון הקדוש רבי שניאור זלמן
מלאדי בעל התניא ז"ל שאמר: הרב הקדוש
רבי זוסיא ז"ל אמר, 'אנא בשם' אני עם
ה', ואני אומר 'אנא בשם' אני בתוך ה',
לאשתאבא בגופא דמלכא (פרשת כי תצא):

אוצרות גאוני הדורות

פי"ט שו", "האזינו השמים", 'היה רבי בניה
אומר, בזמן שאדם מתחייב בדין, אין
פושטים בו יד תחלה אלא עדין, שנאמר
י"ד העדים תהיה בו בראשנה" (דברים יז,
ז), ואחר כך בני אדם ממשימים ובאים,
שנאמר "י"ד כל העם באחרונה" (שם. כף,
זמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום,
מה נאמר בהם? "וחרה אף ה' בכם ועצר
את השמים" (שם יא, יז), ואחר כך פרעניות
ממשמשות ובאות, שנאמר "ואבדתם מהרה"
(שם).

עוד מובא בספרי (שם), 'עתידה כנסת
ישראל שתאמר לפני הקב"ה, רבונו
של עולם, הרי עדי קימים, שנאמר "העדתי
בכם היום את השמים ואת הארץ" (שם ל,
ט), אומר לה, הריני מעבירם, שנאמר "כי
הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה"
(שעיהו סה, יז).

ובאר זאת רבי יעקב אלפאנדרי, על פי
המבאר בגמ' סנהדרין (מה.), שאדם
שעבר אסור שחייב עליו מיתה, והעידו

ונראה לי דזה מרמז האזינו השמים
העליונים ואדברה, וגם תשמע
הארץ העליונה. או בפשוטה דאמרין (יבמות
קה:) המתפלל יתפלל בהכנעה, עיניו למטה
ולבו לשמים, לזה אמר 'האזינו וגו' הארץ'
כנודע ליודעי חזן, 'שמעו ויקבלו תפילתי.
אך אימתי יקבל תפילתי, לזה אמר כשיהיה
מתחלה יצרה כמטר לקחי, ו'לקחי'
פרושו למוד התורה, כי התורה נקראת
לקח טוב, ואז תכף אחר למוד התורה
תזל כטל אמרתי, אהיה מתפלל בכונה, וגם
תעלה התפלה למעלה כטל העולה, ויעשה
פעלתה כמו השעירים.

אש דת

רבי חיים אלפאנדרי זצ"ל
עסק התורה מבטל עדותם של השמים
והארץ

נראה לבאר את הקשר בין הפסוקים,
בהקדים את המובא בספרי' (האזינו

**האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ
אמרי פי יצרה כמטר לקחי תזל כטל
אמרתי בשעירים עלי דשא וכרביבים עלי
עשב** (לב א-ב)

איל המלואים

רבי יהודה אריה לייב קרא זצ"ל
בטול מחשבות הזרות בתפלה

לאחר שסיים משה עמוד התורה שלמד
לכל ישראל, בא עתה להזהיר להם
על עמוד התפלה, והנה מצינו בגמרא ברכות
(לא.) לעולם יעמד אדם לתפלה לאחר דברי
תורה, ורב אמי ורב אסי אף על גב דהוי
להו תליסר בית כנישתא, לא הוי מצלי
אלא ביני עמודי היכא דהוי גרסי (שם ת.).

והנה הטעם הפשוט, כי התורה מבטלת
מחשבות זרות ורעות של היצר
הרע, כדאיתא בגמרא (קידושין ל.) בראיתי
יצר הרע בראיתי תבלין, ולכך יעסק בתורה
תחלה, שאז נטהר מחשבתו ונתבטל מחשבת
יצר הרע, ואז יתפלל אחר כך בכונה.

בספרו 'שבת מוסר' (פרק כה), שהמשינה מדברת במקרה של אדם שאין לו חכם לשאל, או שהוא מתבייש לשאל, איזוהי דרך נכונה וישרה ללכת בה. על כך ענה לו רבי, שכל דבר שאדם עושה בסתר, ואחרי המעשה יש לו עצמו 'תפארת', כלומר נכנסת בו שמחה בלב, וגם הוא רואה ש'באה לו תפארת מן האדם', שכל אדם שרואה אותו מפארו, אף על פי שהם אינם יודעים על מעשיו, מזה ידע כי המעשה שעשה הוא רצון ה'. על כן, יבחר לו להתחזק בו ולהמשיך בו.

מעשה, נתן לפרש שזוהי פונת משה "כי גוי אבד עצות הנה", כלומר כפאשר אין לאדם אנשי עצה שיעצו לו בדרכי ה'. וגם "ואין בהם תבונה", כלומר, שלא למדו איזוהי דרך ישרה ולהבחין בין טוב לרע, במצב כזה, "לוי חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם", כלומר, יבינו את אחרית מעשיהם, על פי הסימנים הללו, אם הם ישישו וישמחו במעשה אשר עשו, וגם יראו שאחרים מפארים אותם לאחר המעשה, אף על פי שאינם יודעים כלל על המעשה שעשו, ידעו שזוהי הדרך הנכונה והישרה. מכאן יוכיח ה' כי המעשה רצוי בעיניו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מירי מציל (לב ט)

חח ונחם

רבי חיינו חורי זצ"ל

ליצר הרע אין שליטה ביום הכפורים

נראה לכאר, בהקדים, שתבת "עתה" רומזת ליום הכפורים, כנאמר "ושלח ביד איש עתי המדברה" (ויקרא טז, כא). גם, תבת "עתה" רומזת למצות התשובה, וכפי שלמדנו זאת במדרש (ב"ר כא, ו) מהפסוק "ועתה ישראל מה ה' אליהיך שאל מעמך" (דברים י, יב).

עוד יש להקדים את הגמ' ביומא (כ), שתבת 'השטן' בגימטריא שלוש מאות ששים וארבע, ומכאן למדים שהשטן יכול לשלט באדם בכל ימות השנה חוץ מיום אחד, והוא יום הכפורים, שבו אין לשטן שליטה.

עוד יש להקדים את המובא בגמ' שבת (קה:), שייצר הרע נקרא "אל זר" (תהלים פא, י). וכן מבאר בזוה"ק (פר' בא דף מ). שייצר הרע מכנה "אל נכר" ו"אלהים אחרים".

והנה המטר כבר כתבנו שפא מלמטה ושוב יורד מלמעלה, וכן התורה צריף אדם לעשות מלמטה את שלו, ואחר כך ישפיע מלמעלה שמן אליו, שהוא השכל האמתי לכוון הלכה לאמתה.

והנה אמר החכם (משלי טז א) 'לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון', שצריף האדם להכין עצמו ולהתבונן בדבר ולהעמיק, אבל 'מענה לשון' איך ידבר שאל יפשל בלשונו, זה מאת ה' לבד ואין לאדם חלק בו. וזהו שאמר משה רבנו ע"ה יערה במטר לקחי פרוש התורה יערף במטר, שצריף ליגע עצמו מלמטה, ושוב בא עזר אליו ממעל, תזל כטל אמרתי כמו הטל שאין בא רק מלמעלה והוא חלק השמימי לבד.

ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה (לב כ)

גבעת פנחס

רבי פנחס ביליצר זצ"ל

בעולם הזה אין נפרע שכר המצות וענש העברות

ונראה לפי עניות דעתי על פי מה שכתבו הספרים הקדושים, דלכן שכר מצוה בהאי עלמא ליפא (קידושין ט:), וכן אין ענש העברה מיד בעולם הזה, משום שהקב"ה ממתיך לרשע אולי יעשה תשובה ויתתפכו עונותיו לזכויות, וכן יש לחוש לצדיק אולי ח"ו יחזור מטובו.

ומעתה זהו פונת הקרא אסתירה פני מהם ולא אשלם להם עכשו כלום, לא שכר מצות ולא הענש של העברות, רק **אראה מה אחריתם**, והטעם לזה כי דור תהפכת המה, דהינו שיכולין להתהפך מטוב לרע ומרע לטוב כל זמן שישנם בהאי עלמא.

כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה. לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם (לב כ)

(כח-כט)

שם עולם

רבי דניאל טירני זצ"ל

הדרך הישרה ללכת בה

יש לפרש את הפסוקים, בהקדים את המשנה באבות (פ"ב מ"א), 'רבי אומר, איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם'. ובאר רבי אליהו הפהן האיתמרי

שני עדים שהוא עבר על האסור והתחייב מיתה בבית דין, אם ידם של העדים נקטעה לאחר מכן, הוא נפטר מן המיתה. זאת משום שכתוב "יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו", והרי ידם קטועה.

וכך גם עם ישראל, ששמעו שהשמים והארץ, שהם קימים לעולם, יהיו העדים שלהם, הצטערו שתשלט בהם יד העדים בראשונה, כנאמר "ועצר את השמים". לכן אמר להם ה' 'הריני מעבירם ומביא שמים חדשים, ומאחר שפך, הרי זה כאלו נקטעה יד העדים, והם פטורים לגמרי מפל החטאים שעשו.

אולם, מה שעושה ה' שמים חדשים, זה רק כפאשר ישראל עוסקים בתורה, כמבאר בזוה"ק (בהקדמה דף ה). לפיכך, אמר ה' לישראל, שאין להם להצטער על העדים שהם קימים, שהרי אם הם עוסקים בתורה, בהקבל פיהם נעשים שמים חדשים, וכאשר הם עוסקים בתורה נמחלים להם כל העונות.

ומעתה התבאר סמיכות הפסוקים, שלאחר שמשה העיד את השמים ואת הארץ ואמר "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי", ראה שעלולים עם ישראל להצטער על כך שעדיהם קימים לעולם, ויתקנים בהם בכל דור ודור "יד העדים תהיה בו בראשונה", והשמים והארץ יעצרו מלתת תנובתם. לכן, הקדים להם רפואה למכה, ואמר "יערף במטר לקחי תזל כטל אמרתי". כלומר, אם יעסקו בתורה, הנקראת 'לקח', כנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (משלי ד, א), נעשים להם שמים חדשים, ואין פאן יד העדים, ויתכפרו להם כל עונותיהם.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

יערף במטר לקחי תזל כטל אמרתי (לב ב)

נתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

על ידי עמל התורה זוכים לכוון לאמתה של תורה

פרש רש"י, 'במטר' שאין טוב לכל, לכן אמר 'פטל'. וצריף להבין למה ממשיך כלל למטר. ונראה לי כבר אמרו חכמינו וזכרונם לברכה (מגילה ו:ו) יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, אבל לאוקמא גרסא סיעתא דשמיא. ופרש הרי"ף לכוון הלכה לאמת סיעתא דשמיא הוא, ולכן צריף האדם ליגע עצמו בתורה, ולא סגי לו רק בעזר ממעל.

מעשית תשובה, כי השי"ת רוצה אפלו בתשובת רשעים, כמו שאומרים בתפלת נעילה 'אתה נותן יד לפושעים' וכו'.

ויש לפרש בזה מה שאמר קרא (ויקרא כו לב) 'כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש', דרצה לומר על פי מה שאומרים בפס' ראש השנה 'בבקר רוצה עדרו בן מעביר צאנו תחת שבטו', וזה שאמר 'כל אשר יעבר תחת השבט' בראש השנה, אף שאינו ראוי לזכות בדין מכל מקום בל יתיאש ח"ו, לפי שבהתאמצות בין פסא לעשור בתשובה שלמה אזי יום הכפורים מכפר.

דאף שאמרו תו"ל (ר"ה טז) שלשה ספרים נפתחין בראש השנה רשעים נכתבין למיתה, מכל מקום כששב בתשובה גמורה יום הכפור מכפר, כמו שכתוב (יחזקאל יח לב) 'כי לא אחפץ במות המת כי אם בשובו מדרכיו וחייה'. וזה שאמר העשירי יהיה קדש, רצה לומר כששב בתשובה אזי יום העשירי שהוא יום הכפורים מכפר עליו.

ברכת יצחק

רבי יצחק שווייצר זצ"ל

כפרת המצות שנעשו בלא כונה הראויה

הקשה בזה למה נקרא יום זה הכפורים, הלא יום 'כפור' היה די. ולעניית דעתי לתרץ דיש לנו ב' מיני עברות, עברות בלא תעשה, וגם עברות בעשה, ואנחנו עושים המצות בפניות בלא כונה, לא בדחילו ולא ברחימו, רב תפלות של כל השנה המה ממש פסולי מקדשין.

לכן באו שני שעירים, אחד לעזאזל שנושא עליו את כל עונות בני ישראל ופשעיהם לכל חטאתם, ושעיר אחד אשר עלה עליו הגורל לה', וכהן גדול צעק 'לה' חטאת', הוא היה מכפר על המצות שנפסלו, שהקרבנו אבל לא לרצון הוי.

לכן 'כפורים' לשון רבים שיום הזה מכפר על עברות ועל המצות, לכן אמרה תורה 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם', וגם 'לפני ה' המצות והתפלות שעשינו לפני ה' 'תטהרו'.

ומצוים אנחנו לעשות תשובה על עברות, ועל עברות של מצות עשה כמו שאמר בקהלת (יב יד) 'כי את כל מעשה אלקים יבוא במשפט על כל נעלם אם טוב ועד רע', רצה לומר גם על דבר טוב של מצות ומעשים טובים גם בן יבוא במשפט, לכן נקרא 'יום הכפורים' בלשון רבים.

תפלתם, דבר זה אמר דוד המלך ע"ה על הדור שאין להם לא מקדש ולא קרבן לכפר, אין להם רק תפלה שמתפללים אותה בראש השנה ויום הכפורים, על זה התפלל פנה אל תפלת הערער ואל יבזה תפלתם, ע"כ.

והנה תפלה במקום קרבן וצריכים כונה, ופסול במחשבה זרה, ואמרו תפלה בלא כונה כגוף בלי נשמה, והנה על פי הרכ מתפללים כל השנה בלא כונה, ויש שאינם הולכים כלל בבית הכנסת להתפלל, אבל בימים הקדושים עדיף כל פשו יבואו ומתפללים בכונה.

והינו דברי המדרש 'ואין להם אלא תפלה ומתפללים אותה בראש השנה ויום הכפורים', ולכאורה צריך באור הלא בכל השנה מתפללים וחיובא הוא. אבל הכונה, בודאי מי שמתפלל כל השנה פשיטא שקב"ה לא ימאס אותה, רק דוד המלך ע"ה התפלל על אלו שאינם מתפללים כל השנה בכונה רק בראש השנה ויום הכפורים, מכל מקום אל יבזה ה' תפלתם. (דרוש ליוכ"פ תר"ו)

לבושי בדים

רבי ידידיה טיאה וייל זצ"ל

עשרה ודוים כנגד עשרה קרבנות היום

בהיות מקדש על מכונו וארמון על משפטו היה כהן גדול מכפר עלינו בקרבן, ואשרי עין ראתה כל אלה, ועכשו בעונותינו אין לנו רק נשלמה פרים שפתינו, ועין רוקח סי' ר"ו.

והנה ביום כפור היו מקריבים עשרה קרבנות, פר, ואיל, ושבע כבשים, ושעיר אחד לה'. ונראה נגד זה אנו אומרים עשרה ודוים, שחטאינו גרמו שלא מקריבים קרבנות הללו. וכל קרבן צריך נסכים, ואנו שאין לנו נסכים הרי נסוף דמעות עינינו הן הן נסכים, וצריך לעורר בבכיה, ועפעפינו יזלו דמעה על עונותינו. ולא תהיה מחשבה זרה שלא יהיה פגול, הוא לא ירצה, הן חוץ למקומו שחשב חוץ למקום בית הכנסת, והן חוץ לזמנו מה שיעשה לאחר יום כפור. (דרשה ז)

לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

כפרת יום הכפורים כששב בתשובה בעשרת ימי תשובה

ועקר התשובה הוא בתרסת הלב, ולקבל עליו עזיבת החטא מכאן ולהבא, והנה לכל יעלה על לב שום אדם להתיאש

מעתה, נתן לפרש את הכתוב "ראו עתה" ראוי לשוב בתשובה ביום הכפורים, ואל תעבדו לשום עבודה זרה אלא רק לי, "כי אני אני הוא", אני הוא היחיד בעולם, תקיף ובעל היכלת והכחות כלם. שהרי "אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל". ואם תתמה, מה נשתנה יום הכפורים משאר הימים? על כך השיב, "ואין אלהים עמדי". כלומר, יצר הרע אינו שולט ביום הכפורים, ועל כן ביום זה אתם יכולים לשוב בתשובה בקלות.

(כאדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

יום הכפורים

דרושי הצ"ח

רבי יחזקאל לנדא זצ"ל

הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא הכהן המכפר עלינו

כי ביום הזה יכפר וגו'. דהנה תינח בזמן שבית המקדש היה קיים, שהיה לנו שעיר פנימי וחיצון ושעיר המשתלח, וכל שאר עבודת היום, וכהן גדול עומד ומשמש ומתודה על השעיר את כל עונות בני ישראל, אבל מה נעשה אנו בזונו דבזוני בדור יתום הנה, שאין לנו לא קרבן ולא מזבח, ולא בגדי לכן, ולא בית המקדש ולא שום מגין שיהיה מליץ בינינו לבין אבינו שבשמים, ואנחנו שפלים ונבזים, ואם בן הכי ח"ו אבדה תקותנו, ונהיה מחסר כפרה ח"ו.

אבל הקב"ה ברחמי רצה לרחם עלינו, ולכן ביום הכפורים הוא בכבודו ובעצמו יושב פסא למשפט פסא רחמים, ואנחנו לפניו מתחטאים כבן המתחטא לפני אביו, ואלהיכם כהן הוא, והוא בעצמו כהן המכפר, ולכן אמר הפסוק **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם על ידי עבודת הפנה גדול**, ואמר **מכל חטאתיכם לשון 'אני ושלמה בני חטאים' (מלכים א' א כא)**, שהוא לשון חסרון, בעת שתהיו חסרים מכל אלה כמו בגלות הזה שאין לנו לא כהן, לפני ה' בעצמו ובכבודו וטטהרו, והוא הפנה המכפר עלינו. (דרוש כו)

דרשות כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

קבלת התפלות בראש השנה ויום הכפורים אף שבכל השנה מתפללים בלא כונה

אמרו במדרש תהלים (קב) בפסוק 'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את

מעשי צדיקים

שחת לו לא בניו מומם (לב ה)

בשנת תרפ"ו, הגר הרה"ק הצדקת יוסף זיע"א לארצות הברית, בה פתח את בית מדרשו בעיר פייטסבורג, באותן השנים היה המצב הרוחני בארצות הברית בכי רע, קשה עד בלתי אפשרי היה למצא פרנסה ללא חלול שבת, ורבים התקשו לעמוד בנסיון.

בשנת קדש פרשת האזינו בשבתו בקרב אחזת מרעהו, פתח אחד מהקהל את פיו שלא בחכמה יתרה בפני הרבי, ובתוך הדברים הזכיר ושבח את בנו, "בני חיים שיהיה בריא", הגם שבנו זה ירד מהדרך עד כדי שהיה מחלל שבת, רחמנא לצלן.

לאחר מכן בעת שדרש הצדקת יוסף בדברי תורה קדש היום, נשא דברו ויאמר על הפסוק 'שחת לו לא בניו מומם' בשירת האזינו, ופרשו בדרך רמז, 'שחת לו', במקרה שחלילה האב 'לא בניו מומם', איננו מבחין בנגעי בניו, כי כרעא בתר רישא גריר.

בין היתר הזכיר את גנותו של יהודי שחלילה מחלל שבת, שפשעיו רבו מנשא ואין לפארו ולשבחיו וכו', הדברים נקבו חדרי בטון, ועל אף שגרמו שהלה ימנע מלבוא אל השלחן הטהור פרק זמן ממש, לא רצה הצדקת יוסף להמנע מלהטיף מוסר לקחו. (צדקת יוסף)

ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן יסבבנהו יבוננהו יצרנהו באישון עינו (לב י)

בשנות צעירותו היה הרה"ק רבי אהרן מאוסטרדא זיע"א הידוע בכינויו "דוקטור גארדיה", בעל עברה גדול, ואחר כך שב בתשובה שלמה עד שהיה לתלמיד חכם גדול, וזכה להמנות על מקורבי הרה"ק רבי דב בער ממעוזיטש זיע"א.

אחר כמה שנים הוא פנה לרבי דב בער לבקש עצה קדש מה לעשות, כי לעתים מבלבלים אותו מחשבות ממעשיו הרעים הקודמים, ענה לו הרבי במשל, לאחד שהיה בבגלותו בית מרוח אליו רגילים היו הגוים לבוא לשחות י"ש בימים ובלילות.

לימים היה לסוחר יערות גדול ועשיר מפלג וסגר את בית המרוח, אף הגוים שהיו רגילים בביתו המשיכו לבוא ולהעיר אותו באישון לילה, בבקשה שיתן

להם י"ש לשחות, בלית ברירה היה עונה בכל פעם כי הוא כבר לא מתפרנס ממכירת י"ש, עד שכעבר זמן הרגלו כלם שאין מה להגיע אליו.

כמו כן מחשבותיו ממעשיו הקודמים הבאות ודופקות על דלתי לבו, עליו להשיב להם שוב ושוב כי כבר אינו אותו האיש וכיום הוא כבר בריה חדשה שאין לה שום שיכות למחשבות מעין אלו, ואז יפרשו ממנו.

זה אשר אמר הכתוב 'ימצאהו בארץ מדבר', קדם ראש השנה ויום כפור הוא טרוד כל כך בהבלי עולם הזה בחינת 'ארץ מדבר', 'ובתהו ילל ישמן', כי אז האדם כמו בעולם התהו ואינו יודע באיזה עולם הוא.

אחר כך 'יסובבנהו יבוננהו יצרנהו באישון עינו', זהו ראש השנה ויום כפור שמתבונן ועושה חשבוננו בעולמו ומתקרב לעבודתו יתברך, אחר כך 'כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף וגו', מרמז בזה ענין ספה, ואז 'ה' ביד ינחנו וגו', ביד ראשי תבות 'בכל דרכי דעה' (משלי ג ו), וזה מהימים הקדושים הללו, בהם נעשה האדם בריה חדשה. (בית אברהם)

וישמן ישרון ויבכש שמנת עבית כסית (לב טו)

לפני השרף ממוגלניצא, הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל שפייר זיע"א, הגיע חסיד, והתלונן שהוא מרגיש כי שוכנת בקרבו מדת גאון והתנשאות, על כן הוא מבקש עצה כיצד לשבר מדה רעה זו.

השיב השרף, "מנהגו של עולם לשאל עצה מאדם שקדי בבגיה ויש לו ידיעה בה, או שיש לו שיכות לדבר, אני אינני בקי בזה ואיני יודע מה היא גאון, כיצד בכלל נתן להתנאות ולהתנשא, על כן למה זה תשאל ממני עצה כיצד לשבר מדה זו". (מגדולי התורה והחסידות)

וירא ה' וינאץ מפעם בניו ובנותיו, ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בם (לב יט - כ)

ספר בנו של רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, "באחת הלילות נתליתי אל אבי בלכתו בין סמטאות

העיר העתיקה, כשלתפעת צעד לקראתו מ', אחד ששנה ופרש, מראשי הציונים בירושלים ויושב ראש הועד הלאומי.

משנכנס לתוך ארבע אמותיו של הרב, ברכו לשלום, ובזקירות קומה ובלשון מתרברבת פנה אליו ואמר, "רבי חיים, הלא הנך מפרסם כחכם וכיהודי מפקח הוואה את הנולד, האם אינך רואה בעיני שכלך כי העתיד שיך לדור החדש והמתחדש, הפונה ערך לעבר ולכל התורות והמסורות שחלף ועבר זמנם, בראיה מפפחת רואים שזה תהליך שאין כח בעולם שיוכל לעצר אותו.

בעוד עשרים עד שלושים שנה לכל היותר יעלה הפלח על הדור הישן, האם על תקופה קצרה יחסית של עשרים שנה כדאי לעורר מלחמות ומדנים בין אחים, הכי הנך משלה את עצמך שצאצאיו ילכו בדרךך, הלא גם הם יאלצו בסופו של דבר לשלח את ילדיהם לבתי הספר אם ירצו לא להשאר בפגור".

ענה רבי יוסף חיים מיניה וביה, "ואתה, כלום בטוח הנך שצאצאיו כן ילכו אחרך, אני משכנע כי עוד עתידים נכדיך ללכת לישיבות ולבעט באידיאלים המזיפים וריקי התכן שאבותיהם נסו לפטמם, אני אומר לך כי עתידים צאצאיו לפקח את עיניהם ולהוכיח בריקנות ובאפסיות התורות החדשות שבדיתם מלבכם, והם יכריזו בקול רם, 'אף שקר נחלו אבותינו הכל ואין בם מועיל' (ירמיה טז יט).

"מאין לך הבטחון הזה", שאל השתצן, והרב השיב, "זה פסוק מפרש בתורה, 'וירא ה' וינאץ מפעם בניו ובנותיו', ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בם'.

לכאורה יש לתמה, הלא שם הויה הוא שם של רחמים וכאן הלא בפרענות הכתוב מדבר, ומדוע כתוב שם רחמים, אלא זה מה שמרמז לנו הכתוב, 'וירא ה', אמרה מדת הרחמים לפני הקב"ה, אף על פי שהרגיזו לפניו בחנוף המתנפך שהם נותנים לבניהם ובנותיהם, אל תפגע בהם במדת הדין.

אלא, 'אסתירה פני מהם', אסתיר ואעלים פני מהם כאלו איני רואה מעשיהם, משום 'כי אראה מה אחריתם', ותרגם אונקלוס גלי קדמי מה יהי בסופיהו,

לקליטת החסידים הרבים שבאו בערב יום הכפורים, על מנת לשהות במחצתו של הרבי ביום הקדוש.

רבי הקדימו את בואם כדי להיות סמוכים על שלחנו של הרבי כבר בסעודה הראשונה. לסעודה זו

יצא מוויטין, זקני החסידים נהגו לומר כי מי שזכה להביט בצורתו הקדושה של הרבי עת אמר דברי תורה בדבר עצמו של היום הקדוש, בטוח היה שלא יסתלק מן העולם ללא תשובה.

השמש כבר נטתה על ראשי האילנות ובשרה את בואו של יום הכפורים, אף דלת חדרו של הרבי עדין פתוחה, אנשי שלומו עדין עוברים לפניו כבני מרון ומתברכים מפיו בברכת 'גמר חתימה טובה'.

בינתים נמלא בית מדרשו של הרבי במשחרי פניו, כלם עטופי לבנים וטליתות, הכל רוגש וגועש, הרבי אף הוא עוטה בגדו הלבן ולראשו כפתו הארוגה שבאה לו בירשה מאבי אביו, הרבי הזקן מווארקי, לבוש קיטל שדקה ברב שנים שאף הוא בא לו מירשת אבותיו הקדושים.

המוני יהודים תושבי העירה אמשינוב מצפים בחדרת קדש לבואו של הרבי לבית המדרש העירוני לתפלת 'כל נדרי' ברב העיר, כך נהג גם אביו זצ"ל. ברגע שבו עמד הרבי לצאת מחדרו בדרכו לבית המדרש, נשמע קול זעקה.

זוג זקנים באים בימים התפרץ לחדרו של הרבי בזעקות, "רבי קדוש, הצל", הרבי נסה להרגיעם, אף הם המשיכו בצעקותיהם ובכיותיהם, "אנא רבי, הצל". לבסוף השתתקו, והאשה החלה לתנות את כאבה והסבירה, שהם באו להטריד את הרבי ברגעים קדושים אלה כי הגיעו מים עד נפש.

בכול חנוק מדמעות החלה לספר כי בנם היחיד יצא רח"ל מדעתו ונמר בדעתו להמיר את דתו, הוא בא בדברים עם הכפר העירוני, ומאחר שהיום הקדוש לישראל חל באחד מימי אידיהם, החליט הכמר לערוך את הטקס דוקא ביום הכפורים. **למעמד** הזמנו הכמרים מהעירות הסמוכות, ובנוכחותם יטבילו את הנער לנצרות. מאחר שידוע לה שהכמר מעריך את הרבי, היא באה להתחנן לפניו שיחוס עליהם ויאות להפציר בכמר לדחות את טקס הטבילה ליום אחר, אולי בזכות היום הקדוש יחזר בו הנער ממחשבתו הרעה.

לשמע הדברים נפלו פני הרבי, אחר הוציא את השעון מכיסו וספר את הרגעים

"העולם" אומר שהתפוח אינו נופל רחוק מהעץ, וכי כה גרוע אני עד כדי שיהיה לי בן כזה". השיבו הרבי, "המאמר הזה נכון, אבל בזמן שנושבת רוח סערה, יכול התפוח גם לעוף ולפלל במרחק רב מהאילן". כאומר, מאחר שנושבת בעולם רוח חזקה של מינות וכפירה, אין כל כך תמה אם הפרות עפים למרחקים.

מזה שנים רבות נוהג היה רבי דוד לנסע מדי שנה לימים הנוראים אל רבו הקדוש, וגם בשנה ההיא עשה כמנהגו. באחד הימים הקדושים של עשרת ימי תשובה, שלח הרבי לקרא לו, ובקש הימנו לקרא לבנו שיבוא לפניו בערב היום הקדוש, לקחת חתיכת עוגה כפי שנהג בשנים עברו.

רבי דוד שמע ולא ידע מה ישיב לרבי, לא העלה בקצה דעתו כי הבן המרחק ירהר ולו לרגע להענות להזמנה, כך חשב בצאתו מאת פני הקדש, אולם עשה את שליחותו, נגש ומסר לבנו את דברי הרבי.

אז ארע דבר נפלא, הבן התרגש מאד לקריאת הרבי הקדוש והודיע כי כך יעשה, ואכן הגיע בערב היום הקדוש לקחת את הלעקקי מידי הרבי. ברגע שבו נבלעה העוגה מאת הרבי הקדוש במעי, נהפכו כליותיו ונעשה כאיש אחר, הוא חזר לדרך הישר והטוב.

אחר זמן ספר הבחור את אשר ארע עמו באותה תקופה. זמן רב טרם הימים הנוראים החל לחוש כי אין לו חברותא בעולם, חבריו הפוזים אינם ידידים אמתיים, דואגים הם רק לעצמם. הוא הרגיש בודד בעולם, ובכל יום התחזקה ההרגשה הזו יותר ויותר.

כשהגיע יום ערב ראש השנה, נזכר איזה תענוג רוחני היה לו בעבר בזמן זה, התבונן במצבו, האיר נראה כשהיה נוסע בצותא עם אביו לרבי לימים הנוראים ונשאר לכל עשרת ימי תשובה, והיכן הוא עתה. כך העמיק להרהר בענין, עד שגכנס ליאוש, וכבר גמר בדעתו לאבד עצמו לדעת רח"ל.

בדיוק בשעה קשה זו הגיע אליו אביו ובפיו הזמנת הרבי לבוא בערב היום הקדוש ולקבל מידו את העוגה כמדי שנה. כשמעו כי הרבי מצפה לבואו, התחזק מכף ושבא אליו רוחו, עד שבהמשך גמר בדעתו לשוב בתשובה שלמה. (ניצוצי אור)

בזכות היום הקדוש

בבית מדרשו הגדול של הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זיע"א כבר השלמו ההכנות

'אראה' לשון המתנה, אמיתו עד שאראה מה יהא הסוף של תהפוכותיהם, כי הלא 'דור תהפכת המה', עתיד הענין להתהפך והבנים ישובו אל מקור מחצבתם, אחרי שיוכחו שאבותיהם התעו מדרך האמת.

כי בנים לא אמן בם, לבנים יאבד האמון באבותיהם, הם לא יאמינו להם ולפספוטטי ההבל ואידיאלוגיות השואן שבהן חנכו אותם, אשר מהם טוו את קורי העכביש של שיטותיהם הנפסדות.

הבנים סופם להרגיש בנפשם את הריקנות האימה ותענועי הדמיון שבהם רצו למלא את תכן חייהם, ואז ימצאו את דרכם חזרה לאידיאלים הנצחיים שצמחו מצווי התורה, אשר הדבקות בהם רק היא מסגלת למלא את נפשו של האדם בתכן ובשאיפות נעלות שעל האדם להגשים בימי חיותו עלי אדמות, כי מותר האדם מן הבהמה אין, פרט לזה שהתעלה על התשוקות הבהמיות שלו בכח אור התורה ושלחבת המצות המעשיות.

דבריו התקיימים וההחלטיים שנאמרו בלהט של אמונה ונחצבו מתוך לבו הטהור והכואב, הביכו את הפוקר, העזתי פני ופניתי לסבא ושאלתי, "האם לאור כל מה שאנו רואים וחווים יום יום, באמת הנך בטוח שגנדי אותו פוקר עוד ילכו לשיבות".

סבא נתן בי מבט חודר ותקיף, והכריז בנימה נחרצת, "אתה עוד תזכה לראות פן בעיניך", ומדי פעם כששוחחנו עם אבינו ז"ל על התופעה השמימית של דור בעלי התשובה השבים לחיק האמונה הנצחית, זלגו עיניו דמעות והוא שחזר את המעמד כשהוא חוזר בהתפעמות על האמרה הנבואית, "אתה עוד תזכה לראות זאת". (חכמת חיים)

ליום כפור

העוגה של הרבי

החסיד רבי דוד הלפרין, היה מחשובי חסידיו של הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מלאינוו זיע"א, בתקופתו החלה נושבת רוח של מינות ואפיקורסות, שסחפה גברים רבים שהתרחקו מדרך הישר רחמנא לצלן.

גם בנו של רבי דוד החל מתחבר עם חברים רעים, ואט אט החל לסור מדרך התורה. כראות רבי דוד את מצב בנו, מהר לנסע לרבי להזכיר את בנו קירו, למען יצילו מדרך שחת. כשעמד לפני הרבי, פתח והקשה בכאב:

שרפים. ואז הגיעו למעוז'בוז', והכנסו לחצר. התרו מן הרתמה והכנסו לארזה. ראו בפנה ערמת שחת, והתנפלו עליה פסוסים.

מבין אתה, סים הרבי מרזין את דבריו. ודאי שהספרים הקדושים צודקים. אבל, כלום אליהו הנביא מבקש לענות ולהרעב יְהוּדִים המשתוקקים לראות את פניו, ודאי שלא. אלא מאי, מבקש הוא להעלותם, לזככם. אבל אתה, אמנם צמת ארבעים יום אולם באילו פנים התנפלת על האכל ביום הארבעים ואחד. הכר מבקש אתה לזכות בגלוי אליהו, מחל נא, והתחל מן ההתחלה. (מעין המועד)

אם לא עכשו אימתי

בהתאסף הצבור לתפלת כל נדרי עם התקדש יום הכפורים, רגיל היה הרב הקדוש **רבי שלום מענלזאזיע"א** לומר לפני כל הקהל בקול רם, בשאגת ארי ובבכיות עצומות: חז"ל אמרו, שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר. **ואפסר** לפרש ערב שבת עם חשכה הפונה לערב יום כפור עם חשכה, שבשעה זו צריך כל אדם לומר שלשה דברים: עשרתם - עוד מעט ועברו כבר עשרת ימי תשובה. ערבתם - גם ערב יום כפור חלף עבר כבר. הדליקו את הנר - אפלו את גרות יום הכפורים. הדליקו כבר, ועדין לא שבנו בתשובה. והמשיר הצדיק להתודות בבכי גדול: אוי ואבוי, חטאתי עויתי פשעתי. עד שכל הצבור געה יחד עמו בבכי של תשובה שלמה. (דובר שלום אות רל"ח)

יום מסגל ביותר

ספר הרה"ק **הבית ישראל** זיע"א, כי בימי חרפו קרא לו אביו הרה"ק **האמרי** **אמת** זיע"א בעצם יום הכפורים לאוצר הספרים שלו, שהיה מסדר חדרים חדרים, ומקומם של הספרים היקרים והנזירים ביותר היה בחדר הפנימי מקלם.

שם הסתגר עמו בחדר לפניו מחדר, כמי שמבקש למסור לו רזי עולם בסודי סודות, ואמר לו בהתרגשות רבה, "דע וזכר בני, הרמב"ם אומר בספרו היד החזקה (הלכות תשובה פ"ה), כי כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבנו. היום הזה מסגל לך, יכול אתה להיות כמשה רבנו". (פאר ישראל)

שלחנו הטהור, אף הושיט לו כוס יין ואמר, "שתה לחיים עם כל החסידים, והשם הטוב ירחם עליך ויכפר בעדך", אז פרחו החסידים בשירה אדירה, "וקרב פזורינו מבין הגוים". (אהל יוסף)

לצום כמו סוס...

יהודי ראה בספרים הקדושים, שמי שצם ארבעים יום זוכה לגלוי אליהו. היה זה יהודי בעל השגות, שהחליט שפדאי לצום ארבעים יום כדי לזכות לגלוי אליהו. צם, ומאומה. תמה: הלא זה ודאי שהספרים הקדושים צדקו. וזה ודאי שצמתי. אם כן, ודאי ראיתי את התשובי. היכן ובאיזה מסנה זאת לא ידע. החליט שעליו לשאל אחד מגדולי וקדושי הדור, שיגלה לו. קם ונסע אל הרב הקדוש **רבי ישראל מרזין** זיע"א.

שמע הרבי את שאלתו, ואמר לו: שמעני, ואספר לך ספור. מנהגו של **הבעל שם טוב הקדוש** היה לנסע במוצאי שבתות למקום שהצריך לתקן תקונים ולפעל פעולות. לשם כך היה מצוה על אלכסי העגלון לרתם את הסוסים, עולה עם תלמידיו הקדושים לעגלה ומוזה לאלכסי לשמט את המושכות ולהסב פניו אליו, והעגלה היתה נוסעת בקפיצת הדרך למקום שנסעה. **יום** אחד החליפו סוסים בעגלתו של הבעל שם טוב. שמחו הסוסים החדשים שיעלה בידם לשרת את הצדיק, אבל לא נקראו לנסיעה ולא נרתמו לעגלה עד למוצאי שבת. במוצאי שבת רבתה שמחתם. הם נרתמו לעגלה והצדיק עלה עליה עם בני חבורתו והם יצאו לדרך.

הסוסים רגילים היו לעצר בכל אכסניה, לנוח מעט מעמל הדרך ולאכל מעט שחת. והנה, חלפו ביעף על פני אכסניה ושתיים ושלש, ולא עצרו לאכילה. תמהו איש אל אחיו והחליטו, שכפי הנראה סוסיו של הצדיק דינם כבני אדם, שאינם עוצרים אלא כל אכסניה חמישית, להיטיב לבם בארוחה דשנה. אבל הנה, חולפת גם האכסניה החמישית והעשירית, ואין הם עוצרים בה.

החליטו הסוסים ברב חכמה, שגדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, ואלו סוסיהם הופכים למלאכי השרת. והראיה מעופפים הם ביעף כמלאכים, אינם אוכלים ואינם שותים כמלאכים. הגיעו למקום שהגיעו, הבעל שם טוב תקן מה שרצה לתקן, והם חזרו בטיסה מהירה, ממש

שנותרו עד שקיעת החמה. מבלי להזדקק לשמשו מהר לחדר הסמוך, והטיל על פלתו, אשת בנו רבי יוסף, לערוך מכתב קצר בשפת המדינה, לחנו פני הכמר לדחות את הטקס לאחר יום הכפורים.

הרבי הקריא באידיש, וכלתו תרגמה כל מלה שיצאה מפיו לשפת המדינה. המכתב נמסר לרץ מיחד שימסרו לידי הכמר וימתין לתשובתו, וכל אותו זמן המתין הרבי ליד החלון ולא גרע את עיניו מהשמש השוקעת, שכאלו לפי פקדתו עמדה ולא שקעה.

השמועה התפשטה והגיעה עד לבית מדרשו של הרבי וגרמה למתיחות רבה, גם המותפללים בבית המדרש העירוני חכו בקצר רוח לבואו של הרבי, ההורים האמללים ישבו שבורי לב במסדרון הקטן המוליך מחדרו של הרבי לבית מדרשו.

בבתי התפלה שבכל קהלות ישראל אמרו כבר את תפלת כל נדרי, ואלו בעירה אמשינוב עמדו מחוגי השעון מלכת. הרבי עומד ומביט אל האפק, החסידים מתוחים, ובעלי הבתים ממתינים בצפיה דרוכה.

אחר זמן מה הגיע הרץ לחדר הרבי והכריז בקול, "הכמר הסכים, הכמר הסכים", תוך כדי צעקה פתח את המעטפה, ומסר את המכתב שבה לכלתו של הרבי, שתרגמה את התשובה המנסחת בקצור נמרץ, "בהתחשב בידדותי עם הרבי, מסכים אני לדחות את טקס ההטבלה של הנער עד למחרת יום הכפורים היהודי".

פני הרבי אורו, הזוג האמלל פרץ בבכי תמרורים, והרבי הרגיעם והבטיח שבזכות יום הכפורים והתפלות הקדושות הנאמרות בו ישוב בנם לחיקם כיהודי שלם. בזריזות יצא לבית המדרש העירוני, ושם פתחו בתפלת 'כל נדרי' נרגשת.

פרשית השמד הגיעה לקצה במוצאי יום הכפורים. הרבי ערוך את שלחנו הטהור בהתרוממות הרוח, ולפתע התגנב הנער שהשבית את ערב יום הכפורים בעירה לבית המדרש. החסידים רצו לפגע בו, מפל עבר נשמעו קריאות זעם, "עוכר ישראל".

הרבי מנע בעדם ואמר "יש לרחם עליו בבחינת 'לבלתי ידח ממנו נדח', רק בזכותו של היום הקדוש, נצל זה מאבדון וחזר בו ממחשבתו הרעה אשר חשב לעשות", הברנש עמד בפנתו כמנדה, בוכה, מילל וצועק, "אנא רבי, החזירני בתשובה שלמה".

נכמרו רחמי הרבי והזמינו להסב ליד

יום הכיפורים

דרישת שלום מיונה הנביא

סיפר הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנוביל, בעל המאור עינים, את אשר אירע עם רבו הגדול, אור שבעת הימים, רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א:

מעשה בסוחר גדול, שעסקיו היו פרושים על פני כל הארץ. סיוטאי נכבד היה, ומנהגו מקדמת דנא היה לנסוע מפעם לפעם אל היריד הגדול שנערך בעיר לייפציג, כדי לקנות שם סחורות רבות במחירים זולים ומשתלמים, ולמכרן לאחר מכן לחנויות ברווחים נאים.

במשך השנים רכש לעצמו כמה וכמה עגלות רחבות ידיים, ששימשו עבורו כמשאיות להובלת הסחורה. בבואו ללייפציג, כששיירת העגלות נוסעת בעקבותיו, היה פונה לאכסניה קבועה שבה נהג להתאכסן במשך כל ימי היריד. עיקר מעלתה של אותה אכסניה הייתה בחצר רחבת הידיים שהשתרעה לצידה, ובמחסנים הגדולים שהיו שייכים לה ונועדו לשימושם של הסוחרים האורחים.

אף מיועדנו הסוחר היה מעמיד את עגלותיו בחצר הגדולה, והאכסנאי היה דואג לסוסים, מאכילם ומשקם. במשך ימי היריד היה הסוחר מתרוצץ בין הדוכנים, רוכש את הסחורות ומביאן אל מחסני האכסניה, שם הופקד שומר מיוחד על שמירתן. היה זה סדר נאה שהועיל לשני הצדדים: האכסנאי שמח על התשלום הנדיב שקיבל, והסוחרים שמחו על העול שהוסר מעל כתפיהם, וכך הייתה דעתם פנויה לעסוק במסחרם ולמצוא עסקאות משתלמות, שמהן עשו את הונם הרב.

אותו סוחר, ששמו היה ר' שמעון, התגורר בעיירה הסמוכה למעז'בוז' - שנודעה לתהילה כמקום משכן קדשו של רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א. אולם אותם ימים היו ימי ראשית התפשטותה של תורת החסידות, ור' שמעון עדיין לא זכה לאורה. עד כדי כך שמעולם לא ביקר אצל הבעש"ט - לא שמע את תורתו ולא ביקש את ברכתו.

ופלא היה הדבר, שכן צרה גדולה הייתה בביתו של ר' שמעון. אמנם עושר רב היה לו, וביתו היה המפואר ביותר בעיירה, ולא

היה בכל בני העיירה אדם שהשתווה לו בעושרו; אך זרע של קיימא לא זכה לראות. שנים רבות חלפו מאז נישואיו, וביתו הגדול נותר ריק מקול צהלת ילדים.

הבדידות הכאיבה מאוד לר' שמעון, ועוד יותר לאשתו. פעמים רבות ניסתה לעורר את לבו שייסע אל הבעש"ט ויבקש את ברכתו להיפקד בזרעא חיא וקיימא, אולם ר' שמעון סירב לכך בכל תוקף. לאמיתו של דבר, אף הוא עצמו לא ידע להסביר את פשר התנגדותו, אלא שנתפס ברוח ההתנגדות שנשבה באותם ימים, ומתוך ששמע אנשים מדברים שלא בכבודו של הבעש"ט, גמר אומר להדיר את רגליו מחצר הקודש ומתורת החסידות. אשתו כאבה מאוד את סירובו, אך לא מצאה מענה שיוכל לשנות את דעתו.

ויהי באחד הימים, כאשר היה ר' שמעון טרוד במסחרו הגדול ונסע בין העיירות כדי למכור את הסחורה החדשה שהביא עמו מלייפציג, אירע כי הגיע למעז'בוז' בשעה מאוחרת מאוד. במעז'בוז' התגורר יהודי שהיה חברו הנאמן עוד מימי ילדותם, ומשלא רצה להמשיך בנסיעה בחשכת הלילה, נשאר ללון בביתו.

לאחר שסעדו יחד והטיבו את לבם, ישבו שני החברים ושוחחו על דא ועל הא. אגב הדברים התגלגלה השיחה, ור' שמעון גילה לחברו את צעריו הגדול - כי הוא ואשתו חשוכי בנים, וכל עושרו הגדול אינו שווה בעיניו מאומה, כל עוד לא זכה לרוות נחת דקדושה מבנים ובני בנים העוסקים בתורה ובמצוות.

כמסיח לפי תומו שאל אותו חברו בפליאה: "צרה כה גדולה אתה נושא עמך במשך שנים, ומעולם לא באת לבקש את ברכתו של רבינו הבעל שם טוב, המתגורר סמוך כל כך למקום מגוריך? ואם עד היום לא ידעת משמו הטוב - הרי עתה, משהגעת למעז'בוז', לא יעלה על הדעת שתעזוב את העיירה מבלי לקבל את ברכתו של רבינו, שבוודאי תשפיע ישועה ותעשה פירות".

ר' שמעון, שראה את תום לבו של חברו ואת דאגתו הכנה לטובתו, לא יכול היה להישאר אדיש. דמעה קלה זלגה מעינו, והוא אמר: "יהי כן. מחר בבוקר, לאחר שנתפלל

תפילת שחרית, נלך יחד אל הבעש"ט ונבקש את ברכתו. אולי תהיה זו שעת רחמים ועת רצון להיפקד בדבר ישועה ורחמים".

לאחר שר' שמעון עמד לפני רבינו הבעל שם טוב הקדוש ושטח בפניו את צעריו הגדול - על השנים הרבות שחלפו מאז נישואיו ועדיין לא זכה להיפקד בבנים - החל הבעש"ט להתעניין באורחות חייו ובפרנסתו.

שמח ר' שמעון לספר על רוב עושרו ועל מסחריו הגדולים, כיצד הוא נוסע מדי שנה אל יריד לייפציג, רוכש שם סחורות לרוב ומפיצן בכל רחבי הארץ.

משסיים את דבריו, אמר לו הבעש"ט: "עצתי לך אמונה: עזוב את כל מסחרך הגדול. מכור את כל הסחורות ואת כל העגלות שברשותך, והיה לחוכר אחוזה אצל הפריץ המקומי. אם תעשה כן - בתוך שנה תלד אשתך בן זכר למזל טוב. אך בקשה אחת לי אליך: לאחר שתעשה כדברי, ובן זכר ייוולד לך, בוא מיד לבשרני על השמחה השרויה במעונך".

עמד ר' שמעון משתומם למשמע דברי הבעש"ט, ולבו פג בקרבו, כי התקשה להאמין להם. לא זו בלבד שנצטוו לעזוב את מסחרו הגדול, שממנו הפיק רווחים עצומים, אלא שגם ההצעה לחכור את אחוזת הפריץ נראתה בעיניו כדבר שאין בו כל היתכנות, כאילו נצטוו לבלוע קורה של מאה אמה או לפרוח באוויר מאוקראינה לארץ ישראל.

הטעם לכך היה פשוט: הפריץ היה שונא ישראל מובהק, ובחמש-עשרה השנים האחרונות לא הסכים בשום אופן להתיר ליהודי להתגורר בשטחי אחוזתו. ההסתברות שיסכים לפתע להשכיר אחוזה ליהודי נראתה לר' שמעון אפסית ובלתי קיימת.

חלפו יומיים מאז שב ר' שמעון לביתו. אל הפריץ כלל לא פנה, שכן היה בטוח שאין בכך כל תועלת, ואפילו לאשתו לא סיפר דבר מדברי הבעש"ט. והנה, לפתע הגיע שליח דחוף מטעם הפריץ והזמינו להתייצב בארמונו.

הפגישה הייתה קצרה ותכליתית. "רצוני", אמר לו הפריץ, "שתחכור את האחוזה הגדולה שלי, על שדות התבואה הרבים שבה, תמורת

סכום כזה וכזה, באופן שיוותר בידך אפשרות להתפרנס ברווח."

הצעתו של הפריץ לא הייתה מן ההצעות שניתן להשיב עליהן בשלילה. סכנת נפשות הייתה כרוכה בסירוב. בליט ברירה נטש ר' שמעון את מסחרו בלייפציג והחל לנהל את אחוזת הפריץ.

ואכן, בדיוק כפי שבירך הבעש"ט - כעבור שנה ילדה אשתו בן זכר בשעה טובה ומוצלחת.

אולם ר' שמעון לא העלה כלל על דעתו לנסוע אל הבעש"ט ולהודיעו על לידת הבן. אמר בלבו: מקרה היה. הרי לא אני הוא שפניתי אל הפריץ בעקבות דברי הבעש"ט, אלא הפריץ הוא שפנה אליי. נמצא שאין כאן אלא צירוף מקרים. כך חשב ר' שמעון, ולא הבין שגם באופן זה מוטל עליו לקיים את דברי הבעש"ט ולהודיעו על השמחה.

ומתוך שלא ציית לדברי הבעש"ט, סבל ר' שמעון צרות מאותו בן. הילד הלך וגדל והיה לפרא אדם - ידו בכל ויד כל בו. לא חדל מלהשתולל ולהתפרע, לשבור ולהזיק, ולא הסכים לקבל עליו שום מרות או להתנהג בדרך ארץ.

מרב צערם על בנם הסורר, התחרטו ר' שמעון ואשתו על כל תשוקתם לזכות בבנים, ויקוצו בחייהם. בנם הוריד את שיבתם שאולה; לא הלך ללמוד תורה, ואת ימיו ולילותיו בילה בבטלה ובחוסר מעש. והיו ר' שמעון ואשתו אומרים זה לזה: "טוב מותנו מחיינו, אם כך היא דרכו של בננו".

מאחר שר' שמעון כבר לא עסק במסחר אלא בניהול אחוזת הפריץ, חלפו שנים רבות מבלי שנפגש עם ידידו הוותיק ממעז'בוז.

עד שיום אחד נאלץ לנסוע למעז'בוז לצורך עניין כלשהו, וניצל את ההזדמנות להיפגש שוב עם חברו משכבר הימים.

החבר, שזכר היטב את דברי הבעש"ט, התעניין לדעת מה עלה בגורלו של ר' שמעון, והופתע לשמוע ממנו על התלאות והייסורים שהוא ואשתו סובלים מבנם 'יחידם', העושה ככל העולה על רוחו וממרר את חייהם.

אך כאשר מתוך הדברים, הבין כי ר' שמעון מעולם לא קיים את הוראת הבעש"ט ולא בא להודיעו על לידת הבן. אמר לו: "אכן נודע הדבר, כי הסכלת עשות. עליך ללכת אל הבעש"ט תיכף ומיד, להודיעו על לידת בנך ועל המרורים שהוא מאכילך. רבינו,

ברחמיו המרובים, בוודאי יתרצה לך ויברך את בנך בכרכתו הטובה".

עוד בטרם הספיק ר' שמעון לסיים את דבריו לפני הבעש"ט ולהתנצל על שלא עשה כדבריו ולא הודיע על לידת בנו, נענה הבעש"ט ואמר לו: "עצתי לך: עזוב את אחוזת הפריץ. מכור את כל התבואה ואת כל תוצרת השדות, וכשיצטבר בידך סכום כסף נאה - חזור למסחרך הראשון בלייפציג. שם תשהה במשך שנה שלמה, ובעזרת ה', כשתשוב לביתך, תמצא את בנך כאדם אחר לגמרי - גדול בתורה ובמעשים טובים".

הפעם כבר ידע ר' שמעון שעליו לקיים את דברי הבעש"ט ככתבם וכלשונם. הוא פנה אל הפריץ וביקש את רשותו לעזוב את האחוזה. להפתעתו הרבה נענה הפריץ לבקשתו והסכים לכך בסבר פנים יפות. עשה ר' שמעון כדברי הבעש"ט, ויצא שוב אל יריד לייפציג.

מתוך שידע כי עליו להתעכב בלייפציג במשך שנה שלמה, התנהל ר' שמעון בחכמה יתרה. עתה היה סיפק בידו לבחון בנחת הזדמנויות עסקיות, ולאתר 'מציאות' שלא היה יכול לגלות בעבר, כאשר היה נחפז לסיים את עסקיו ולשוב לביתו.

לאחר שחלפו ארבעה חודשים מאז הגיע ללייפציג, הבחין ר' שמעון שלמעשה כבר רכש סחורה בכל כספו, ולא נותר לו עוד מה לעשות בעיר. לפיכך החליט להעמיס את הסחורה על עגלתו ולצאת לשווקה בכפרים ובעיירות הסמוכות. ארז צידה לדרך ויצא למסעו, כשעמו עגלונו, יהודי ירא שמים ושלם במעשיו.

היה זה בסוף השבוע, ובלא משים תעו השניים בדרך. נסעו ונסעו, ולא ידעו לאן פניהם מועדות. יום שישי כבר הגיע, ועדיין לא מצאו מקום שיוכלו לשבות בו את השבת.

כאשר נטו צללי ערב, החליטו ר' שמעון והעגלון לעצור את העגלה במקום בטוח ככל האפשר, ולהותירה עמוסת סחורה באמצע הדרך. משם יצאו שניהם לחפש ברגל מקום ללינת שבת.

נמנו וגמרו שכל אחד יפנה לכיוון אחר - זה לימין וזה לשמאל - בתקווה שאחד מהם ימצא יישוב או בית שיוכלו להתארח בו.

ר' שמעון הלך כברת דרך, וכאשר שקעה החמה הבחין לפתע בבית קטן שבקע ממנו

אור. הוא התקרב בזהירות והציץ מבעד לחלון. להפתעתו הרבה ראה שולחן ערוך לכבוד שבת, נרות שבת דולקים, ובפינת החדר עמד יהודי והתפלל בכוונה, ולצדו עמד משרת.

דפק ר' שמעון על הדלת וביקש רשות להיכנס, ובעל הבית קיבלו במאור פנים. כשראה המשרת את בגדיו הפשוטים והמאובקים מן הדרך, מיהר להביא לו בגדי שבת נאים. ר' שמעון החליף את בגדיו, התכונן במהירות, ונעמד אף הוא לתפילה.

לאחר שסיימו תפילת מנחה, קבלת שבת ותפילת ערבית, קיבל בעל הבית את אורחו בשמחה ובטוב לבב. סעודות השבת היו לתפארת: חלות משובחות, יין אדום ומתוק, דגים מובחרים, אומצות בשר, פירות ומיני תרגימא - כיד המלך ממש.

במוצאי שבת, לאחר שהבדילו על הכוס, נאנח ר' שמעון אנחה עמוקה ואמר: "במשך השבת הסחתי את דעתי מכל ענייני העולם, אולם עתה איני חדל מלהרהר: מה עלה בגורל העגלה העמוסה שהותרתי באמצע הדרך? ומה אירע לעגלוני?"

השיב לו בעל הבית בנחת: "אל תדאג. מוכן אני לרכוש ממך את כל הסחורה, במקום שהיא נמצאת עתה. אלא שאת תמורתה אשלם באופן זה: מחצית מן הסכום אתן לך מיד במזומן, ואת המחצית השנייה תזקוף לי בהקפה, ואפרע לך אותה ביריד לייפציג".

ר' שמעון נותר נבוך. מצד אחד, חשש מאוד למסור מחצית מן הסחורה בהקפה לאדם שאינו מכיר כלל ואינו יודע אם הוא נאמן. אמת, התארח בביתו במשך כל השבת, אך עדיין לא ידע מיהו ומה טיבו.

מן הצד השני, כלל לא ידע היכן מצויה עגלתו ומה אירע לסחורתו. ייתכן שכבר נפלה בידי שודדי דרכים, ואם כן, מוטב להציל לפחות את מחצית שווייה.

לאחר התלבטות ממושכת החליט להסכים לעסקה. ישבו השניים וערכו חשבון מדויק של כל הסחורות שהיו טעונות על העגלה. שוויין עלה לסך מאה ושישים אלף מטבעות זהב אדומים.

בעל הבית שילם לו מיד מחצית מן הסכום במזומן, ועל המחצית השנייה מסר לו כתב התחייבות, שעליו חתם בשם אחד בלבד: "יונה".

ושלם. ודאי שנס מופלא כזה התפרסם בכל העולם, שהרי מעולם לא אירע כדבר הזה. הכול ידעו שיונה הנביא הושלך אל תוך הים מפני שסירב ללכת בשליחותו של הקב"ה, כפי שהודה בעצמו, שנאמר: **'שאוני והטילוני אל הים... כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם'**. ואכן כך עשו. השליכוהו אל הים, והים עמד מזעפו, ודג גדול נזדמן לשם ובלעו. שלושה ימים ושלושה לילות שהה במעי הדג, ולאחר מכן יצא ממנו חי ושלם.

נס גלוי כזה היה מן המפורסמות, וכל העולם כולו ראה בחוש כי **'ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו'**.

ואם כן, שוב אין כל פלא שכאשר הגיע יונה לנינווה וסיפר להם את כל המאורעות אשר עברו עליו, ואת כל התלאה אשר מצאתהו, ולאחר מכן התנבא בשם ה' שעליהם לשוב בתשובה ולהשיב את החמס אשר בכפיהם, ואם לאו - נינווה תיהפך בתוך ארבעים יום - מי הוא זה שלא יחרד לדבר ה' ולא ימהר לעשות תשובה?

נמצא אפוא, שאף על פי שהגויים שבו בתשובה, לא היה בכך שום קטרוג על ישראל. שהרי כל זאת אירע **לאחר** שנעשה עם יונה נס גלוי ונורא, אשר הרעיש את העולם כולו. וכל זאת ידע יונה מראש. ומעתה מבואר, שלא היה, חס ושלום, כובש נבואתו, אלא ביקש לדחות את השליחות לזמן מועט בלבד. ודחייה כזו אינה בכלל 'כובש נבואתו'. וכל כוונתו הייתה, שכאשר ילך לבסוף אל נינווה, תהיה כבר תשובת אנשי נינווה מובנת מאליה בעקבות הנס הגדול שנעשה עמו, ולא יהיה מקום למקטרגים לטעון: ראו את הגויים שחזרו בתשובה, ואילו ישראל אינם חוזרים בתשובה. שהרי בוודאי, אילו היה הקב"ה עושה לישראל נס גלוי כזה - ואפילו פחות ממנו - היו כל ישראל שבים בתשובה.

ואפשר שלטעם זה תיקנו חז"ל לקרוא הפטרה זו ביום הכיפורים. כדי ללמד בזה זכות על ישראל, שאין תשובתם דומה לתשובת אומות העולם. הללו שבו בתשובה רק לאחר שראו בעיניהם נס גלוי ומפורסם, ואילו בני ישראל שבים אל אביהם שבשמים ביום הקדוש הזה גם בלא אותות ובלא מופתים. ובזכות תשובתם ייטיב לנו הקב"ה את החתימה, ויוציאנו מאפילה לאורה, ומשעבוד לגאולה.

הבעל שם טוב שיחיה, תמסור לו דרישת שלום ממני.

שאל אותו ר' שמעון: "מה שמכם, כדי שאוכל לומר ממי דרישת השלום?" השיב לו האיש: "כה תאמר לו: **'יונה פורס ודורש בשלומך'**".

משם נסע ר' שמעון לביתו כשהוא שמח וטוב לב. בהגיעו לביתו מצא את בנו יחידו כשהוא אדם אחר לגמרי. אותו בן שהיה עד כה סורר ופורק עול, נעשה בן תורה מופלג, עוסק בתורה ובמעשים טובים.

לאחר שראה בעיניו את גודל הנס, לא התמהמה כלל. מיד נסע אל הבעש"ט וסיפר לו את כל אשר אירע עמו במשך השנה.

עוד קודם שהחל לספר את המאורעות, הקדים הבעש"ט ושאלו: "ומה שלומי של רבי יונה, שהתארכת אצלו?" נענה ר' שמעון ואמר: "הוא ביקש ממני למסור למעלת כבודכם את הדברים האלה: **'יונה פורס ודורש בשלומך'**". אמר לו הבעש"ט: "תדע לך, שאדם זה אינו אלא **יונה בן אמיתי, הנביא'**".

סיפר הרה"ח רבי אברהם הערש הכהן זצ"ל, שפעם הלך עם הרה"ק רבי שלמה מזוויהל זיע"א ביום הכיפורים, ונענה הרבי ואמר: "וכי פלא הוא שאנשי נינווה חזרו בתשובה לאחר ששמעו את דברי תוכחתו של יונה הנביא, שנעשו עמו ניסים ונפלאות, לאחר שהיה במעי הדגה ויצא משם חי ושלם? **אילו היו נעשים ניסים ונפלאות כאלה לבני ישראל - בוודאי היו חוזרים כולם בתשובה.** ולכן מפטירים ביום הכיפורים ב'מפטיר יונה', כדי ללמד זכות על ישראל".

ואילו הרה"ח רבי משה וובר זצ"ל היה אומר, ששמע מהרה"ק מזוויהל בנוסח זה: "לכאורה תמוה מאוד כיצד ייתכן שיונה הנביא יהיה, חס ושלום, כובש נבואתו, ואפילו מתוך מחשבה טובה. ועוד קשה: איזו טובה צמחה בסופו של דבר לכלל ישראל ממעשיו? הרי לבסוף הלך לנינווה, ואנשי נינווה אכן שבו בתשובה. נמצא שלכאורה נתעורר בכך קטרוג על ישראל. ואם כן, כיצד לא ידע יונה את הכתוב 'עצת ה' היא תקום', ובהכרח שיהיה עליו לילך בשליחות זו אם כך רצון הבורא יתברך?

ופירש הרה"ק רבי שלמה מזוויהל: יונה היה כמה ימים במעי הדג, ויצא משם בריא

מיד לאחר גמר המקח קם ר' שמעון ממקומו, הביט מבעד לחלון - ולהפתעתו העצומה ראה את עגלתו עומדת בחצר, עמוסה בכל סחורתה, והעגלון ניצב לצידה.

תחילה כעס על העגלון בלבד, מדוע לא הביא את העגלה מוקדם יותר, שהרי אילו הגיעה קודם לכן, לא היה מוכרח למכור את הסחורה. אולם מיד הבין שכבר אין בידו לחזור בו, לאחר שהמקח נגמר כדין.

בינתיים יצא בעל הבית אל החצר, פתח דלת נסתרת שהובילה אל מרתף גדול מתחת לבית, והוא ומשרתו הורידו את כל הסחורה מן העגלה ואחסנו אותה במרתף.

כשראה ר' שמעון שהעגלה התרוקנה לחלוטין, אמר בלבד: "מאחר שכבר מכרתי את כל הסחורה, מוטב שאשוב ללייפציג ואקנה סחורה חדשה. בין כך ובין כך הורה לי הבעש"ט שלא לשוב לביתי עד שיעברו שנים-עשר חודש, ובנוסף לכך, הרי בעל הבית הבטיח לפרוע את יתרת החוב ביריד לייפציג".

עם שובו ליריד לייפציג, החל ר' שמעון לברר אצל מכריו וידידיו אם שמעו על סוחר גדול בשם **יונה** - כך וכך מראהו, ומתגורר בבית העומד על אם הדרך.

לחרדתו הרבה, איש מהם לא הכיר אדם כזה. וכשסיפר שנתן לו בהקפה סכום עתק, פרצו הכול בצחוק ולעגו לו על תמימותו, על שהפקיד את כספו בידי אדם שאין איש יודע את שמו, את מקומו או את מעשיו.

חלפה לה שנה מאז הגיע ללייפציג, ור' שמעון ידע כי עתה הגיעה השעה, כפי שהורה לו הבעש"ט, לשוב לביתו.

העמיס את הסחורה החדשה על עגלתו, וכאשר עמד לצאת לדרך, הופתע לראות לפתע את אותו אדם - מארחו המסתורי - עומד מולו ופניו מאירות.

עוד בטרם הספיק ר' שמעון לומר דבר, פנה אליו האיש ואמר: "הרי שטר החוב שלי בידכם. אנא, מסרו לי אותו, ואפרע לכם את מלוא הסכום".

ר' שמעון, שכמעט כבר התייאש מן הכסף, הוציא את השטר ומסרו לידיו. האיש קיבל את השטר, ומנה לפניו את כל סכום החוב, עד הפרוטה האחרונה. לאחר שסיים לשלם, אמר לו: "אבקש ממך, כשתפגוש את

מולין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אבינוציר שליט"א

מילה תא חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כפרת עוונות החמורים בכח לימוד תורה

עיקר עסק התורה כשהוא בבחי' מיתה

הכיצד, הרי אמרנו שרק בצירוף מיתה מתכפר לעוון חילול ה'. רק שהעוסק בתורה הרי זה כמו שעת מיתה, כי התורה נאמר בה (במדבר י"ד) 'אדם כי ימות באוהל', ודרשו (ברכות סג) שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכיון שהוא ממית עצמו עליה הרי היא מכפרת עליו כמו בשעת מיתה, שכן אין התורה נקנית באדם אם אינו מוסר עצמו מכל וכל בעבודה, ואינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכמו שרואים גם במתן תורה שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה פרחו שממתם של ישראל, וגם זה היה בכלל מסירות נפשם לקבל את התורה, כי האדם הוא בעל גוף חומרי מגושם, ואילו התורה היא כולה שכל רוחני, ואין השכל הרוחני מתקיים בתוך הגוף הגשמי, כי אין שני הפכים מתגוררים יחד בכפיפה אחת, ורק אם האדם ממית את גופו ומסלק את חומריות גופו, בכך הוא מכין מקום משכן לשכל התורה, כאשר תהיה התורה עיקר בתוכו והגוף יהיה טפל.

וזוהו מה שאמרו זקני הנגב לאלכסנדר מוקדון (תמיד לב), כששאל אותם מה יעשה האדם ויחיה והשיבו לו שימית עצמו, ואם יחיה את עצמו הרי הוא גורם מיתה לעצמו, והביאור הוא כנ"ל שעיקר חיי האדם הם בתורה הקדושה, בבחינת 'עץ חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), וכמו שאומרים בתפילת ערבית 'כי הם חיינו ואורך ימינו', והדרך לזכות בחיי עולם היא על ידי שימית האדם את חומריות גופו, כי אם יחיה את גופו יגרום מיתה לחיים הרוחניים.

הכפרה נמצאת כאשר עוסק בתורה לשמה

אולם תנאי קודם הוא, שלימוד תורה נצרך שיהיה לשם שמים, ועיקר מעלת לימוד התורה המועיל לכפר עוונות החמורים הוא בלומד תורה לשמה, וכאשר יטהר כוונתו ללמוד תורה לשמה בלי נגיעות, באופן זה תסייע התורה בידו למרק כפרת עונו עם התשובה. וכן כתב החיד"א שהלומד תורה לשמה זוכה מיד לכפרה שלמה בכח התורה, כמו שנרמז בפסוק (הושע יד) קחו עמכם דברים ושובו אל ה', 'דברים' היינו דברי תורה, ועל ידי זה 'כל תשא עוון' לרבות כל מיני עוונות.

ביגיעת התורה, וסמך לדבר ממה שנאמר (שמואל א' ג יד) 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה', בזבח ובמנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה (ראש השנה יח). ואף על פי שעוון בני עלי היה בו חלול הקדשים מעין חילול ה', מכל מקום הועיל לימוד התורה לכפר עוונות.

וראה עוד בספר עיר בנימין (ירושלמי יומא פ"ח ה"ד) שהלומד תורה מסייעת לו התורה להשלים כפרתו, כמו שאמרו שכל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם, וכן אמרו שתלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אין להרהר אחריו ביום כי בודאי עשה תשובה, ואף שעבירות חמורות אין התשובה לבדה ממרקת, מכל מקום תורתו מסייעת בידו למרק הכפרה תיכף ומיד שעשה תשובה.

קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד, א).

הנה כי כן ראינו כי לימוד התורה מסייע ביד האדם לבוא לתשובה ולמחילת עוונות, ואף על פי שיש כמה מיני עבירות שאין התשובה לבדה מכפרת עליהם, כמו שסדרו חז"ל ארבעה חילוקי כפרה, ויש מהם שאין התשובה מכפרת עד שעת מיתתו של אדם, שהעוון החמור שבכולם הוא עוון חילול ה' רח"ל, ועליו אמרו (יומא פו) שאין כח בתשובה ויום כפור עם היסורים למרק כפרתו, אלא כולם תולים ומיתה ממרקת. מכל מקום כתב בשערי תשובה לרבונו יונה (שער ד אות טז) שרפואתו היא שיעסוק תמיד לקדש את השם יתברך, או שיתמיד להגות

מילתא דפליאה

כפי מעשי האדם כן נוהגים עמו מן השמים

פי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו (לב ג).

התנהגות ה' יתברך עם האדם תלויה כפי התנהגות עצמו, כמו שכתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך' ואיתא מהבעל שם טוב ע"ה רמז שה' יתברך מתנהג כמו הצל של האדם, וכמו הצל הנוטה לכל צד שהאדם נוטה, כך כפי הנהגת האדם כך מתנהגים עמו מן השמים. והנה איברי האדם מכוונים כנגד מידות עליונות, וכמו שמוזכר ב'פתח אליהו' (תקו"ז הקדמה יז) 'חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא', נמצא שבפעולות האדם לחסד או לגבורה הוא מעורר השפעה כנגדו מן השמים, כפי פעולותיו בעולם הזה כך נוהגים עמו כמו הצל המתנועע לפי פעולות האדם.

וכן כתב בשל"ה (תולדות אדם השער הגדול) בשם מדרש והזהיר: 'ה' צלך על יד ימינך', מהו 'ה' צלך', כצלך, מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות אף הוא נותן לך כך, אף הקדוש ברוך הוא צלך, כשם שאתה הווה עמו כך הוא הווה עמך.

וכל ההנהגה מן השמים תלויה ועומדת כפי התנהגות האדם ופעולותיו בעולם הזה, כי התחתונים נותנים ומעוררים כח בעליונים על דרך שנאמר (תהלים סח לה) 'תנו עוז לאלקים', וכן נרמז בפסוק (דברים לב ג) הבו גודל לאלקינו, שישאל במעשיהם הטובים מפרנסים לאביהם שבשמים, וחלילה להיפך, במעשים שאינם ראויים הרי מחלישים כביכול כח של מעלה, כמו שכתוב (שם פסוק יח) 'צור ילדך תשי' לשון תשישות כח, ומכאן גודל הזהירות במעשינו להוסיף כח למעלה ולעורר כל מיני השפעות טובות כפי מעשינו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בדיבור משה היה כלול סתרי תורה לצדיקים ודברים פשוטים לעם

הגדול של האדם הוא מקושר ומדובק עם כל מחשבתו וחיותו בתקוות וצפייתו לטובת הבורא ברוך הוא שהאדם מקוה ומצפה לו, וע"י כך נעשית מהרה בלי עיכוב ובלי מניעה. מה שאין כן כשח"ו אין האמונה והבטחון גדול, ומכניס לו ספיקות במחשבתו אם יהיה אם לא יהיה זהו גופא המעכב והמניעה ח"ו. אמנם הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו לפעמים כשרואה איזה הקטנת אמונה, שעל ידי כך יהיה ח"ו מניעה להטובה לקבל כנ"ל, אז הקב"ה מצוה לעשות עוד איזה פעולה או דבר לחזק האמונה והבטחון, שעל ידי זה יכול לבוא אל הטובה בשלימות ובמהירות, ע"כ דבריו.

באמונתו ממשיך על עצמו שיתקיים הדבר

הדברים עולים יפה עם מה שכתב **האזהרה ישראל ע"ה** (נח ד"ה ויבוא) בשם רבו **המגיד רבי מיכל מזלאטשוב ע"ה**, אמונה מלשון 'המשכה', כמו שכתוב (אסתר ב ז) 'ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו'. שכאשר מחשבת האדם בטוחה בהנהגת הבורא, הרי הוא ממשיך על עצמו שכך יהיה באמת. ולכן כשמאמין, יכול למשוך על עצמו גם התעלות ודביקות בה' יתברך, אף בדברים הגבוהים מהשגתו. וכבר דרשו דורשי רשומות, 'אמונה' ראשי תיבות 'נ'פתחו ה'שמים ו'אראה מ'ראות א'לקים', שהוא הכתוב ביחזקאל (א א) בעת שזכה להתגלות מעשה מרכבה. ודרשו ברמז זה, שהדבר שמחמתו בא להתגלות עצומה זו, הוא כח האמונה הפשוטה בבורא העולם.

כן הדבר גם בגשמיות, ראשית הכל היא האמונה, כנודע משמם של צדיקים ויש שהביאו זאת משמו של **הבעל שם טוב ע"ה**, אם אדם חפץ שיהיה לו שפע פרנסה וכדומה, הדבר הראשון שנצרך לזה הוא אמונה. שצריך האדם להאמין ולבטוח בה' יתברך כמאמר הכתוב (לעיל ח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' וכפי שתירגם אונקלוס 'ארי הוא יהיב לך עיצא למקני נכסין', שהכל מידו יתברך, הן 'כח לעשות חיל' כפשוטו, בגשמיות וברוחניות, והן בקניין נכסיו 'ארי יהיב לך עיצא למקני נכסין'.

צמא, כך דברי מוסר לא יערב כי אם להמתאוה לכך, ולמי שאין לו חשק, לא יערב לאזנו לשמוע תוכחת מוסר.

והעצה לזה, להלביש מוסריו בדברי אגדה כמנהג הרופא הנותן סמים מרים מעוטפים במחלצות דבש לבל ירגיש מרירות הסם. והיינו דאמר הכתוב 'הוי כל צמא לכו למים' לשמוע דברי מוסר, 'ואשר אין לו כסף' אם אינם כוספים לשמוע מי תורה מוסר ותוכחה, 'לכו שברו' לשון מכר וקנין, למכור להם 'בלא כסף' ותשוקה, 'ובלא מחיר יין וחלב' להלביש אותם באגדה והלכה באופן שיערב לשמוע כמו יין וחלב, שגם אם לא יצמא יומתק לו לשתות יין חלב ודבש, כמאמר הכתוב (שי"ה ד יא) דבש וחלב תחת לשונך'.

וממנו ניקח לעניינינו, כי גם הדברים שהם בבחינת שמים יכול האדם להימשך אחריהם ולתת לו טעם בשאר הדברים שכן מבין, ולתועלת גדולה תחשב ההאזנה גם לדברים שבבחינת שמים.

ההשגות הגדולות ביותר תלויות באמונת האדם

הטעם שיכול האדם לפעול בנפשו אף כאשר מאזין לדברים שהם למעלה מהשגתו בבחינת שמים, כי ענייני התורה דבוקים ומחוברים זה בזה, ומן האחד יבוא לשני, שכן מצינו שההשגות הגדולות ביותר, תלויות בדברים הנראים לכאורה כפשוטים, אך כיון שתלויות כל ענייני עבודת ה' זה בזה, צריך האדם לעמול בדרגתו, וממנה יוכל לבוא לדרגות למעלה בקודש עד אין שיעור. כמו שרואים אנו בדברי **הרה"ק רבי שלמה מלוצק ע"ה** תלמידו של רבי דב בער ממעזריטש ע"ה בספרו **דברות שלמה** (שלח ד"ה וידבר) שכל ההשגות נדרש היסוד של אמונה וביטחון והוא הפתח לכל ההשגות.

וכך הם דבריו ז"ל: ידוע שבכל דבר צריך התעוררות התחתונים והעלאת מיין נוקבין, והעיקר לזה הוא אמונה וביטחון גדול בבורא עולם יתברך שמו, ובדבריו הקדושים דברי אלקים חיים ומלך עולם. כי ע"י האמונה והבטחון

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב א). יש לדקדק, מדוע כתב 'האזינו השמים ואדברה', ולא כתב 'האזינו השמים דברי' כמו שכתב לגבי הארץ 'ותשמע הארץ אמרי פי'.

כתב **בקרן לדוד**, כי דברי משה רבינו ע"ה היו בשני אופנים. פשוטי העם הבינו הדברים בפשטות. אך תוכם רצוף אהבה, וצפונים וגנוזים בה סתרי תורה שהם דברים הנאמרים בלחשה, ואותם השיגו רק גדולי ישראל ובני העליה שבהם. על כן אמר לשון האזנה, שלא אמרם בפירוש, ועל כך **האזינו** הטו אזנכם לדבריו הנאמרים מפה לאוזן בלחשה, והן הן סתרי תורה, שע"י שנתנו אוזן קשבת לדבר, השיגו הפנימיות שהיתה בתוך דבריו. **ותשמע הארץ** אלו פשוטי העם, ישמעו אמרי פי, והן הדברים שאומר בפיו בפירוש לפשוטי העם.

גם כשאנו מבין עושה עלינו רושם ונותן בו טעם

בעקבות דבריו יוצא לכאורה שישנם דיבורים התואמים רק לאנשים בעלי מעלה, אם כן מה לכל העם לשמוע כל הדברים וכנאמר בסוף הפרשה הקודמת (לא כח) 'הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושוטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ'. אולם יש לנו לדעת כי תועלת גדולה תימצא להאזין גם לדברים שהם בבחינת שמים, ואף למי שאינו מבינם, סוף סוף יביאנו לשמיעת חלק התורה כפי מדרגתו.

וכך מובא בהקדמה לספר הנזכר **קרן לדוד** ממה שכתב בכתב יד קדשו: 'הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכולו, ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב' (ישעיה נה א). יש לפרש בסייעתא דשמיא, על פי מה שכתבתי במקום אחר (ריש פרשת תרומה) ביאור למה נמשלו דברי תורה למים (תענית ז), ומצינו (שם) דדברי תורה נמשלו גם לשאר משקין כגון יין וחלב. דהנה, יש כמה חלקי תורה, שמעתתא והלכה, כגון אלו נמשלו ליין וחלב. ואגדה מוסר ופסקי דינים נמשלו למים שהכל צריכין לו. וכמו שמים אין לו טעם רק למי שהוא

מילין יקירין

פרקי הדרבה ועבודה ה' על סדר פרקי אבות

סוד הרהורי התשובה של יום הכיפורים

הרע. וכמו שמיום הכיפורים יש המשכה לכל השנה כך ממצות 'לא יהיה לך' יש המשכה לכל השנה כולה שנוכל תמיד להתגבר על היצר הרע של 'לא יהיה לך'.

התשובה מתחילה בנקודה הפנימית הנקייה מכל רבב

והנה תכלית בריאת האדם היא לעבוד את בוראו, אך אין העבודה רצויה במרום אלא אם היא באה מאדם טהור וכשר, וכמו שמצינו בכלי שרת שבמקדש שרק אם הם טהורים כשרים לעבודה, אך אם נטמאו נאסרו לעבודה, אם כן כשאדם חוטא אבריו נטמאו בטומאת העבירות וכיצד תועיל התשובה לאחר שנטמא בעבירה הרי העבודה כשרה רק בכלי טהור. אך זוהי תקנתו, על ידי הנקודה הפנימית שאינה נטמאת בשום מצב, ועל כן יש לו לשוב בתחילה בעומק ליבו, במקום שלא נטמא וממנו תימשך הטהרה לכל גופו, כי ברגע שחוזר בתשובה נמחלים עוונותיו, ונטהרים כל איבריו ומעתה ישובו להיות ראויים לעבודת הקודש בכל שרת כשר וטהור.

התיקון מתחיל מהמקום שלא נפגם

וכיון שבכל יהודי הנשאת תמיד בטהרתה בכל מצב, לפיכך תחילת תשובתו היא על ידי שיעורר אותה נקודה טהורה שבקרבו, ומכוחה יבוא לתקן כל כוחותיו ולהשיבם למוטב, ועל דרך שמצינו במתן תורה שמדיבורו של **הקדוש ברוך הוא** נתמלא העולם כולו בשמים, וביאר **בשם משמאל** (שבועות תרע"א ד"ה בש"ס שבת) כי חוש הריח הוא היחידי שלא נפגם בחטא אדם הראשון, ועתה במתן תורה שבאו לתקן את החטא הראשון, התעורר תחילה חוש הריח ונתמלא העולם כולו בשמים, ומהתעוררות זו המשיכו תיקון לכל שאר החושים ונתקן הקלקול ושב הכל על מקומו בשלום.

וזוהו לימוד לכל אדם בבואו לתקן את עצמו להתחיל ממקום שלא נפגם בו, והוא הנקודה הפנימית שבלב הנקראת 'בתולה ואיש לא ידעה' (בראשית כד טז). ועל ידי גיעה רבה באים לעומק נקודה זו, וכשעבודתו ותורתו נוגעים בעומק פנימיות לבבו מתפשט ממנו התיקון לכל האברים, ובאופן זה כשהתשובה מתחילה מאותה נקודה טהורה היא מתפשטת לכל איברים וגידים שבגוף.

ה'. ואם 'לבבו יבין' היטב את הנקודה הטמונה שלא נפגמה, על ידי זה ידליק ויבעיר פנימיות לבבו, ומשם ימשיך קדושה וטהרה לכל הגוף, כמו שממשיך הנביא 'ושב ורפא לו', שממנה ממשיך קדושה וטהרה לכל הגוף 'ורפא לו'. וכתב **השפת אמת** שעל זה נאמר 'שובה ישראל עד ה' אלהיך' שישבו לה' אלהיך שבתוך גופו, דהיינו הנקודה הפנימית החיות האלקית שבו. ומזה יבוא אחר כך שישבו כולו לפני ה' עד ה' אלהיך.

ואם עיני שכל לו יצל את ההתעוררות וימשך אחר הנקודה הטהורה בבחינת 'משכני אחרין נרוצה' ואז תועיל הטהרה שבה להשפיע על כל הגוף. וכן תזעק נפשו בתפילה ותחנונים לבורא עולם שיעורר הניצוץ הקדוש שהתעורר בקרבו, וכמו שבנקודה זו אין ליצר הרע שליטה עליו, כך תתפשט ממנה לכל הגוף שיכול להתגבר על היצר הרע. וכאשר 'ממעמקים קראתיך' מתקיים ה' שמעה בקולי'.

יום הכיפורים כנגד עומק הנקודה הפנימית

ועל כן היום בו מתגלית הנקודה הוא היום המיוחד לתשובה ולכפרה, כידוע מה שכתבו הספרים שישנם עשרה עומקים בלב האדם, והעומק העשירי העמוק עומק לפנים מעומק היא הנקודה הפנימית שפגם החטא אינו מגיע לשם, ולכן יום הכיפורים הוא הזמן המיוחד למחילת עוונות, שכמו שבאדם ישנם עשרה עומקים כך בעולם ישנם עשרה עומקים, וכל יום בעשרת ימי תשובה הוא כנגד עומק אחד, ויום כיפור הוא כנגד העומק העשירי ולכן אין החטא מגיע לשם. וידוע כי אין השטן שולט ביום הכיפורים כדברי הגמרא, כי בנקודה זו הפנימית שבזמן אין ליצר הרע שליטה. ועוד אמרו בספרן של צדיקים כי שם"ה מצוות לא תעשה הם כנגד שם"ה ימות החמה, ויום הכיפורים הוא כנגד הלא תעשה של 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', וחסד גדול עשה עמנו ה' יתברך בכך שמצוה זו היא כנגד יום הכיפורים, שעל ידי שביום זה אין שליטה ליצר הרע, נעשה שגם בלאו של 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני' יהיה בכוחו להתגבר על היצר

ידועים דברי חז"ל מפי רבי יהושע בן לוי (אבות פ"ו מ"ב): "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה". וכעין זה מובא בזוהר הקדוש (פר' נשא קכו): "שבכל יום בת קול יוצאת ואומרת שובו בנים שובבים". לאמיתו של דבר, שני מאמרי חז"ל אלו אינם סותרים; 'עלבונה של תורה' ו'שובו בנים שובבים' קשורים זה בזה - שכן על ידי חטאיהם יש עלבונה של תורה, וכאשר שבים ומכבדים את התורה בקיום כל המצוות, מגיעים לייעוד של "שובו בנים שובבים".

על כך הקשה **הבעל שם טוב** ע"ה (תולדות יעקב יוסף, ויקרא ד"ה בפסוק ויקרא, צו ד"ה והמפנה): לשם מה יוצאת הבת קול? הרי מעולם לא נודע על אדם ששמע בת קול זו, ואם כן מה תועלת יש ביציאתה בכל יום?

אלא, שהרהורי התשובה שיש ליהודי בכל יום, הם מכח הבת קול היוצאת. ואף שלא שומעים אותה באוזניים הגשמיות, בכל זאת היא נשמעת לליבות בני אדם. שכן, הבת קול והכרוז פועלים בעולם המחשבה, ועליו נאמר "אין אומר ואין דברים" (תהלים יט, ד) - האוזן אינה שומעת אך הלב יכול להרגיש זאת, ומזה מתעורר האדם לתשובה.

כשיתעורר בתשובה בעומק לבבו הנקי ישפיע תשובה לכל גופו

ניתן לומר כי הכונה לאותה הנקודה, שעל אף שאין שומעים את הבת קול מחמת החטאים, אבל אותה נקודה שלא נפגמה היא ששומעת אותה הבת קול ומשפיעה הרהורי תשובה לכל האדם. ועל פי זה ניתן לומר שכאשר הבת קול מכרזת 'שובו בנים שובבים', הכוונה לנקודה שלא נפגמה הקרויה בן וממנה תוצאות חיים לכל גופו מרפא.

ועל זה נאמר (ישעיה ו') 'ולבבו יבין ושב ורפא לו', כמו שכתב **בישמה ישראל** (פר' נח ד"ה במד"ר בא) שאדם מישראל בכל מצב יש בו ניצוצי אש שלהבת י"ה, והנקודה הפנימית שבהם הקרויה 'לבבו' היא המחיה ומשיבה ומעלה את הנפש הישראלית וממנה תוצאות חיים לכל האדם, וכל עוד לא נכבו הגחלים יכול לנפח בהם ולהשיבם לתבערתם, וכן הדבר בניצוצות הנמצאים בלב היהודי שאף פעם לא נכבים, כשנופח בהם נתלהבים בשלהבת אש עד שהבערה ללהב יוצאה, ולבו ונפשו לזהים לקרבת

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

אוצר ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com